

Rīga atgriežas Vāgnera pasaules kartē

21. maijā Vecrīgā notika Vāgnera teātra laika kapsulas iemūrēšanas ceremonija, simboliski atzīmējot ēkas atjaunošanas darbu sākumu

Rīgas Richarda Vāgnera biedrība (RRVB) kopš 2017. gada Vāgnera dzimšanas dienā rīkojusi zibakcijas, lai pievērstu sabiedrības uzmanību Vāgnera nama, Rīgā, R. Vāgnera ielā 4 atjaunošanai. Šogad beidzot tiks uzsākta teātra rekonstrukcija, un biedrība nolēmusi sagaidīt Richarda Vāgnera 210. jubileju, ēkas fasādē iemūrējot laika kapsulu. Tajā ievietoti dažādi dokumenti un laika liecības, tostarp – RRVB dibināšanas protokols, ēkas vēsturiskie attēli un aktuālie projekta rasējumi, projekta patronu vēstījumi, biedru vēstījums pēctečiem, kā arī trīs Vāgneru paaudžu – Evas Vāgneres-Paskjē, viņas dēla Antuāna Vāgnera un mazmeitas Dafnes Vāgneres – kopīgais vēstījums. Un vēl – žurnālu “Rīgas Laiks” un “Privātā Dzīve” eksemplāri kā liecība par šodienas dzīvi Rīgā.

Ceremoniju vadīja RRVB valdes priekšsēdētājs Māris Gailis, svinīgo uzrunu teica Vāgnera nama atjaunošanas projekta patrons, Valsts prezidents Egils Le-

vits, Vācijas-Baltijas parlamentu sadarbības grupas priekšsēdētājs Grāfs Aleksandrs Lambsdorfs (*Alexander Graf Lambsdorff*), Vācijas vēstniecības Latvijā Misijas vadītāja vietnieks Dāvids Bartelss (*David Bartels*), Baltijas Bruņniecības asociācijas priekšsēdētāja Kerstina fon Lingena (*Kerstin von Lingen*) un Starptautiskās Vāgnera biedrību asociācijas prezidents Rainers Fineske (*Rainer Fineske*). Tika nolasīta arī projekta patroneses, Baireitas festivāla kādreizējās mākslinieciskās vadītājas Evas Vāgneres-Paskjē svētku uzruna.

Ceremonijas mākslinieciskā noformējuma autore ir apvienība *Grāfienes* – scenogrāfes Ma-

rianna Lapiņa, Dace Ignatova, Ildze Jurkovska un Justine Jasjukeviča. Laika kapsulu veidojis metalmākslinieks Uģis Traumanis. Pēc ceremonijas visi klātesošie tika aicināti uz kamerorķestra *Kremerata Baltica* solistu koncertu Vāgnera zālē.

Pēdējais publiskais pasākums

Vāgnera namā būs Andreja Osokina Brīvības festivāla Ukrainai noslēguma koncerts 10. jūnijā. Ēka celtnieku rīcībā pirmajiem demontāžas darbiem tiks nodota jūlijā, bet būvatļauju plānots saņemt līdz šī gada rudenim.

Gada sākumā tika ziņots, ka Vāgnera nama atjaunošanas projektam piesaistīts finansējums 20 miljonu apmērā – 15 miljoni eiro no Emisijas kvotu izsolišanas instrumenta (EKII) un pieci miljoni eiro no Vācijas valdības. Šie līdzekļi ir puse no kopējās projekta īstenošanai nepieciešamās summas un nodrošinās ēkas atjaunošanu līdz tā dēvētajai “pelēkajai apdarei” – nama konstrukcijas būs atjaunotas, ārējā kontūra nosiltināta, nomainīti iekšējie un ārējie tīkli, ierīkotas enerģiju taupošas sistēmas. Pērn publiska konkursa kārtā izvēlēts galvenais būvdarbu veicējs, pilnsabiedrība SBSC ar galveno projektētāju SIA *Sarma un Norde Arhitekti*, savukārt inženiera un būvuzraudzības pienākumus veiks SIA *Būves un Būvsistēmas*. Kā apakšuzņēmējs arhitektūras un interjeru izstrādei nolīgts *Zaigas Gailis birojs*.

Projekta *Rīgas Vāgnera teātra atdzimšana* vīzija paredz Eiropas kultūras bākas izveidi Rīgā. Nākamo gadu laikā plānots atjaunot unikālo 5000 kvadrātmetru lielo ēku ansambli Vecrīgā un piepildīt to ar jaunu dzīvi. Tas arī stiprinās Rīgas un Latvijas kā kultūras centra tēlu un saikni ar Richardu Vāgneru, kas šajā namā divus gadus (1837–1839) bija kapelmeistars. Turklāt paredzēta ne tikai ēkas un teātra zāles atjaunošana, bet arī Richarda Vāgnera mūzeja izveide, tas kļūs par 21. gadsimtam cienīgu starptautisku jauno mākslinieku centru.

Ziedojiet Vāgnera nama atjaunošanai

R. Vāgnera mecenāta, Bavārijas karaļa Ludviga II troņkrēsls

... un uz viena no teātra zāles krēsliem tiks iemūžināts Jūsu vārds

Atkarībā no ziedotās summas krēsls atradīsies:

Parterā vai ložā – 5000 €

1. balkonā – 3000 €

2. balkonā – 1000 €

Rekvizīti:

Rīgas Riharda Vāgnera biedrība

Reģ. Nr.: 40008232307

Banka: Swedbank Latvia

Swift: HABALV22

Konts: LV85HABA0551039565078

www.vagneriga.lv/ziedot

info@vagneriga.lv

Rīgas Vāgnera nams celts 1782. gadā, un sākotnēji to dēvēja par Rīgas Pilsētas teātri. No 1837. līdz 1839. gadam teātra mākslinieciskais vadītājs bija komponists Richards Vāgners. Daudzus gadus pavadījis aizmirstībā, Vāgnera nams ir gatavs atjaunotnei. Kopā atgriezīsim Rīgas vārdu Vāgnera pasaules kartē!

Kanadas tautietim jauns romāns
2. lpp.

Ko sagaidām no jaunā Valsts prezidenta
5. lpp.

Numura intervijā – PBLA valdes priekšsēdis Pēteris Blumbergs un izpilddirektors Raits Eglītis
7. lpp.

MiC Open Orchestra piestāj Cēsīs
10. lpp.

Par Baškīrijas latviešiem un viņu tautastērpiem
11. lpp.

TAIRA
ZOLDNERE

Nupat, 2. aprīlī, publicēts Kanadā dzimušā latviešu rakstnieka Mateja Kalna otrais romāns *“Baltic Shadows”* (“Baltijas ēnas”). Mana iepazīšanās ar rakstnieku Mateju Kalnu notika pirms diviem gadiem, kad bija iznācis viņa pirmais romāns – *“Beasts of the night”* (“Nakts briesmoņi” 2020).

Matej, apsveicu tevi ar jau otro izdoto grāmatu! Ko tev nozīmē otrā grāmata?

Vēl joprojām neticu, ka tas reāli noticis! Bet – divas grāmatas ir iznākušas, un liekas, ka cilvēkiem patīk. Ir īpaša sajūta, kad man uzraksta pilnīgi sveši cilvēki, un saka ko labu par manu darbu. Tad es tiešām sāku justies kā rakstnieks.

Ideju un iedvesmu savam pirmajam romānam *“Beasts of the Night”*, kas stāsta par cilvēku tirdzniecību, tu smēlies pieredzē, strādājot ANO Attīstības programmās Tuvajos un Vidējos Austrumos. Kā radās ideja romānam *“Baltic Shadows”*?

Ideja nāca no divām pusēm – vēlējos rakstīt par Latviju un, strādājot ar šo tēmu, gribēju it kā “atgriezties mājās”. Esmu uzauzdzis Kanadas latviešu sabiedrībā, studēju vēsturi, un šīs tēmas ir man tuvas sirdij. Otrs – man ļoti patīk “vecmodīgie” vai *film noir* spiegu stāsti, kušos darbojas kāds vientuļš privātdetektīvs, arī *femme fatale*, skan džeza mūzika. Vispirms vajadzēja izvēlēties laikmetu, par kušu rakstīt. Manas grāmatas darbība notiek 1986. gadā – laikā, kad sākās Padomju Savienības sabrukums. Tā šīs idejas sanāca kopā – laiks, kad cilvēki Latvijā cīnījās, lai tiktu vaļā no Krievijas, apvienojumā ar spiegu stāstu. Ko cilvēki Kanadā darīja, lai palīdzētu Latvijas brīvībai? Vai visi bija godīgi un uzticami? Gribēju rakstīt par drošminiekiem, kuši tajā pašā laikā ir pavisam normāli cilvēki.

Kur norisinās tava stāsta darbība – Kanadā vai Latvijā?

Stāsts norit abās vietās. Tas sākas Kanadā, Toronto latviešu sabiedrībā, kas ir viena no lielākajām latviešu sabiedrībām pasaulē. Tajā pašā laikā norisinās arī notikumi Rīgā, un beigās abi šie stāsti “sanāk kopā”. Grāmatas fokusā ir notikumi Latvijā un latviešu sabiedrībā, bet es to nosaucu par *“Baltic Shadows”*, jo līdzīgi notikumi norisinājās arī Lietuvā un Igaunijā, un citās valstīs, kas atbrīvojās no padomju režīma.

Vai tavs varonis atbilst “vintidža” detektīva tēlam?

Džeimsa Bonda tipa varoņi, kas vienmēr brauc ar luksusa mašīnām, izdzer piecus martini kokteiļus, bet viņiem nekad nav pagājis, mani kā rakstnieku neinteresē. Kā jau teicu, man patīk stāsti par normāliem cilvēkiem, kam parasti nav nekādas intereses par bīstamām lietām. Mans varonis, kas īstenībā ir kluss un vientuļš cilvēks, negaidīti tiek ierauts visos šajos notikumos. Domāju, ka arī lasītājam ir interesanti lasīt par normāliem

cilvēkiem, ar kušiem mēs katrs varam asociēties, un redzēt – kā šāds cilvēks pārvar sarežģītus apstākļus. Redzēsim, vai mans varonis nosliks, vai izpeldēs.

Tava pirmā romāna *“Beasts of the Night”*, galvenais varonis arī ir pavisam ikdienišķs cilvēks, kam, izsekojot sarežģīto cilvēku tirdzniecības ceļu, palīdz arī citi vienkārši un godīgi cilvēki. Vai abiem varoņiem ir savas līdzības?

Manas pirmās grāmatas varonis jau strādā vidē, kas palīdz cilvēku tirdzniecības upuriem, bet viņam ir savas problēmas – depresija un alkohols. Grāmatas notikumi viņu izrauj no šīs depresijas. Manas otrās grāmatas varonis dzīvo vidē un laikā, kad visas sarunas latviešu sabiedrībā ir tikai par Latvijas, Baltijas un citu valstu brīvību, bet viņš ar to nav saistīts un arī negrib iesaistīties nekādās politiskās aktivitātēs. Varu teikt, ka jā – abi mani varoņi tiek ievilkti notikumos, kušos nekad nav domājuši piedalīties.

Romānā aprakstītājā laikā tu biji nesen piedzimis, un pats vēl latviešu sabiedrībā nepiedalījies. Vai, romānu rakstot, tu izjautāji ģimenes locekļus vai citus Kanadas latviešus?

Bērnībā un arī vēlāk dzirdēju daudz stāstu par tā laika latviešu sabiedrību. Septiņdesmitajos un vēl arī astoņdesmitajos gados Kanadas latviešu sabiedrībā bija pretrunas par to, vai uzturēt sakarus ar toreizējās okupētās Latvijas sabiedrību, vai braukt uz Latviju, vai ne. Šīs rētas es vēl varēju manīt. Piemēram, es gāju piektdienas vakaros uz latviešu skolu “Valodiņa”, bet sestdienu rītos notika cita latviešu skola, kur veda bērnus latvieši, kam bija citas domas par Latviju. Par latviešu sabiedrības domstarpībām dzirdēju arī no vecākiem un vecvecākiem, un arī lasīju par to. Tas bija stresa pilns, bet arī ļoti interesants laiks.

Arī tagad ir stresa pilns laiks, jo notiek Krievijas izraisītais karš Ukrainā. Vai grāmatā redzam Krievijas agresīvo ārpolitiku?

Grāmata tika uzrakstīta pirms Krievijas iebrukuma, bet tajā ir daudz līdzīgu tēmu. Krievijas politika vienmēr bijusi koloniāli agresīva. Uzbrukums kaimiņu valstij mūsu laikos liekas neiedomājams, bet Krievijas gadījumā tā ir “normāla” lieta. Tāpēc ir savas paralēles ar manu grāmatu, kušā rādīts, ka Padomju Savienība vēl arvien ļoti grib paturēt savā pakļautībā Eiropas valstis, kas alkst pēc brīvības, tajā skaitā Baltijas valstis. Tāpēc grāmata būs interesanta arī tiem, kas interesējas par Krievijas vēsturi.

Tev pašreiz ir iznākušas divas grāmatas, un tāpat ir arī zināma pieredze par grāmatu izdošanu un finansēšanu. Turklāt tu vēl arvien strādā pilnu slodzi savā pamatdarbā. Kā tu publicē savus romānus?

Izdot grāmatu ir viena no grūtākajām lietām, un tas prasa

ļoti daudz laika. Tradicionāli grāmatu var piedāvāt kādai no lielajām izdevniecībām. Tas nozīmē vispirms atrast literāro agentu, kas pārstāv autoru sarunās ar izdevniecībām. Ir simtiem literāro agentu, un autoram ir jāsaista agentam iepazīšanās vēstule, kas parasti ir viena vai divas lapaspuses garā, noteikta formāta, kušā jāapraksta grāmatas tēma un īss kopsavilkums. Parasti agenti grib redzēt arī 5 – 10 lapaspuses no publicējamās grāmatas. Ja veicas un agentam grāmata interesē, tad viņš apņemas strādāt, lai grāmata tiktu publicēta. Tomēr tas ir liels biz-

e-grāmatu. Var teikt, ka katrs no savas istabas var “izšaut” grāmatu.

Abas grāmatas tu esi publicējis par saviem līdzekļiem. Ko tas nozīmē finansiāli – izdot grāmatu pašam?

Amazon platformā e-grāmatu ar savu dizainu var uztaisīt ļoti lēti, gandrīz par brīvu, bet tā tomēr nav profesionāli izdota grāmata. Savas grāmatas es gribu izdot trīs formātos – ar mikstiem, ar cietiem vākiem un kā e-grāmatu. Izdodot grāmatas, piesaistu profesionālu redaktoru un dizaineru. *“Baltic Shadows”* vākam gribēju izmantot Vecrīgas fotografiju, un mēs kopā ar

interesi. Varbūt arī tāpēc, ka šī ir mana otrā grāmata, un cilvēki mani jau sākuši iepazīt kā autoru. Jūtu atbalstu arī vietējā Kanadas latviešu sabiedrībā, pie tam stāsts ir par latviešu sabiedrību.

Grāmatā ir minētas atpazīstamas vietas – Sv. Andreja baznīca Toronto vai Centrāltirgus Rīgā. Tēma ir aktuāla ne tikai latviešu sabiedrībā, jo ziņās pašreiz daudz dzirdam pieminam Baltijas valstis. Cilvēkiem vienmēr ir bijusi interese par bijušo Padomju savienību, Krieviju un bēdīgi slaveno KGB jeb VDK (Valsts drošības komiteja). Tas ir vecs stāsts, bet tagad no latviešu perspektīvas. Bez tam grāmatā esmu aprakstījis arī latviešu kultūru, tradīcijas, ēdienus. Kanadieši atzīst, ka ir interesanti lasīt par kultūru, par ko viņi līdz šim neko nav zinājuši. Viņiem tas ir kaut kas jauns.

Vai ir idejas un vai varam gaidīt nākošo, trešo grāmatu?

Man vienmēr ir kādas idejas galvā. Agrāk mēdzu sarunāties pats ar sevi, jo bija tik daudz ideju un domu, ko gribējās uzrakstīt. Pašreiz mani interesē vēsturiski tālāks laiks – Otrā pasaules kara laiks, divdesmitie, trīsdesmitie gadi. Tas bija laiks, kad Eiropā tik daudz kas notika, tas ir tik dziļi saistīts ar Latvijas vēsturi, un tāpēc tuvs arī man. Būšu šovasar ar ģimeni Latvijā, un ceru, ka man būs laiks aiziet arī uz mūzejiem un izdarīt pētniecības darbu. Es arī gribētu vairāk rakstīt par Rīgu, jo esmu lasījis tik daudz grāmatu, kur minētas lielās Eiropas pilsētas kā Berlīne, Parīze un citas, bet neviens neraksta par Latviju un Rīgu. Es vienmēr esmu gribējis par to lasīt, un esmu lepins un priecīgs, ka ir iznākusi grāmata par notikumiem Latvijā, Rīgā un latviešu sabiedrībā.

Paldies par sarunu! Lai veicas *“Baltijas ēnām”*, un lai top atkal jauna grāmata!

M.Kalns un *“Baltic Shadows”* // Foto: M.Kalna arhīvs

ness, kas orientēts uz tēmām, kas šobrīd ir pieprasītas un ko var labi pārdot. Piemēram, pirms desmit gadiem bija modē grāmatas par vampīriem, un rezultātā visi sāka rakstīt par vampīriem. Grāmatu veikali bija pilni ar vampīru grāmatām, bet tagad tās neviens vairs negrib lasīt. Tas ir tradicionālais veids un prasa milzīgi daudz laika, jo jāsaista simtiem vēstulju, un katram agentam ir citas prasības. Es mēģināju iet šo ceļu, un man bija sarunas ar diviem izdevējiem, bet viens no viņiem gribēja, lai parakstu līgumu par isā stāsta uzrakstīšanu ik pa sešiem mēnešiem, otrs atkal gribēja ļoti daudz ko mainīt grāmatas sižetā. Iespējams, ka kādreiz dzīvē, ja man būs vairāk laika, es sāksu strādāt ar literāro agentu, jo viņi dara visu mārketinga darbu.

Otrs ceļš, ko gāju arī es, ir publicēt grāmatu patstāvīgi. Šis veids kļūst arvien populārāks. Piemēram, Amazon platformā ir īpašs rīks – ja aizsūta savu dokumentu, viņi to uztaisīs par

dizaineru izveidojām šo grāmatas vāku. Visus trīs grāmatu formātus var iegādāties Amazon platformā, arī Kanadā un Apvienotajā Karalistē dažos grāmatu veikalos, latviešu centros, un arī es pats reizēm aizsūtu grāmatas. Man gan jādara arī viss mārketinga darbs.

Vai izdodot grāmatu pašam, var šos izdevumus atpelnīt?

Tas ir garš ceļš, un ir jāpārdod diezgan daudz grāmatas kopiju, lai atmaksātos izdevumi, un es tur vēl neesmu nonācis. Tomēr ar pirmo grāmatu *“Beasts of the Night”* es nopelnīju pietiekami, lai varētu segt izdevumus par redaktora un dizainera darbu otrajai grāmatai. Esmu pagaidām ar to mierā. Man ir prieks, ka cilvēki lasa manas grāmatas, un daudziem tās patīk. Es rakstu, jo man patīk rakstīt, un es gribu rakstīt par to, par ko es gribu rakstīt. Nerakstīšu par vampīriem, kaut arī tie pašlaik būtu modē.

Par grāmatu *“Baltic Shadows”* man nāk daudz vairāk jautājumu, liekas, ka jūtu lielāku

UZZIŅAI

Matejs Kalns dzimis Kanadā, Toronto, beidzis Otavas universitāti ar maģistra gradu vēsturē un programmā *“Cilvēku drošība un miera nodrošināšana”* (*“Human Security and Peacebuilding”*, Royal Roads University). Matejs Kalns strādā Kanādas valsts Imigrācijas dienestā un audzina dēlu Kasparu.

Savus literāros darbus viņš raksta angļu valodā, bet mūsu sarunas norit latviski, un par savām latviskajām saknēm M. Kalns saka: *“Attiecībā uz kultūru esmu ļoti, ļoti latvisks. Mani vecvecāki bija latviešu bēgļi, un es tiku audzināts latviski patriotiskā garā, daudz klausoties par Latvijas vēsturi un latviešu kultūru. Gāju latviešu skolā “Valodiņa”, piedalījies latviešu bērnu nometnēs, deļoju latviešu tautas deļas, mācījos tautasdziesmas. Lai arī esmu Kanādas pilsonis, tomēr latvietība man nozīmē stipras emocionālās saites, un es esmu arī Latvijas pilsonis.”*

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

Top Līvonijs vairogs

Latvija un Igaunija kopīgi iegādāsies pretgaisa aizsardzības sistēmas un veidos jaunu *Līvonijs vairogu* gaisa telpas aizsardzībai

21. maijā Latvijas aizsardzības ministre Ināra Mūrniece un Igaunijas aizsardzības ministrs Hanno Pevkurs (*Hanno Pevkur*) informēja par kopīgu pretgaisa aizsardzības sistēmas IRIS-T iegādi, veidojot jaunu *Līvonijs vairogu* Latvijas un Igaunijas gaisa telpas aizsardzībai.

“Līdz šim mūsu Nacionālie bruņotie spēki ir attīstījuši tuvās darbības pretgaisa aizsardzību. Šodien Latvija ar Igauniju sper nākamo soli, lai iegādātos tādu vidējās darbības pretgaisa aizsardzības sistēmu, kas ļaus maksimāli iespējami aizsargātu visu Latvijas teritoriju, mūsu iedzīvotājus, kā arī civilo un militāro infrastruktūru. Izvēlēta sistēma ir viena no vismodernākajām vidējās darbības rādīusa sistēmām pasaulē un ir militāri uzticams, sevi kaujās pierādījis risinājums. Konkrētās sistēmas izvēle ir militārs lēmums, kas balstīts uz Latvijas un Igaunijas militāro ekspertu secinājumiem,” preses konferencē informēja aizsardzības ministre I. Mūrniece.

“Šis projekts ir vēl nebijis Igaunijas un Latvijas aizsardzības sadarbības veiksmes stāsts. Tas arī ir vēsturiski lielākais Igaunijas un Latvijas kopīgais iepirkums,” preses konferencē uzsvēra Igaunijas aizsardzības ministrs H. Pevkurs.

Latvijas mērķis ir veidot slāņveida pretgaisa aizsardzību, kur dažādu darbības rādīusu pretgaisa aizsardzības sistēmas ne tikai aizsargā citus objektus uz zemes, bet arī aizsargā viena otru. Katrs nākamais slānis palielina visu sistēmu noturību pret pretinieka darbību. Šādas pretgaisa aizsardzības izveide Latvijā ir viena no valdības prioritātēm.

Aizsardzības ministre uzsver: “Krievijas iebrukums Ukrainā skaidri norāda nepieciešamību Baltijas valstīs veidot modernu un efektīvu pretgaisa aizsardzību. Tādēļ Aizsardzības ministrija īpašu uzmanību pievērš pretgaisa aizsardzības sistēmu efektivitātei kara apstākļos. Kā apliecināja mūsu Ukrainas sabiedrotie, šīs sistēmas ir ļoti efektīvas pret Krievijas rīcībā esošajām ieroču sistēmām, tai skaitā kaujas lidmašīnām, helikopteriem, bezpilota lidaparātiem un spārnotajām raķetēm, kā arī tās spēj iznīcināt tuvās darbības ballistikās raķetes.”

Viena veida sistēmas kopīgs iepirkums ļaus abām valstīm ietaupīt budžeta līdzekļus, kā arī atvieglos Baltijas valstu reģiona

aizsardzības savstarpēju koordinēšanu. Kā preses konferencē informēja aizsardzības ministre, šīs būs lielākais militārais iepirkums pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas. Šīs pretgaisa aizsardzības sistēmas izvēle ir būtisks solis gan Latvijai, gan NATO, jo ir savietojama arī ar citām NATO plaši pielietotajām pretgaisa aizsardzības un komandvadības sistēmām.

Ņemot vērā, ka vēl norisinās sarunas ar iespējamo sistēmu piegādātāju, Aizsardzības ministrija šobrīd vēl nevar atklāt informāciju par kādu summu tiks iegādātas šīs sistēmas, to skaitu vai kādas citas iepirkuma detaļas. Tuvākajos mēnešos turpināsies darbs pie liguma detaļām, tai skaitā notiks sarunas ar izvēlēto komersantu par nacionālās industriālās bāzes veidošanu un piesaistišanu IRIS-T pretgaisa aizsardzības sistēmas uzturēšanā. Saskaņā ar pašlaik plānoto, pēc liguma noslēgšanas, sistēmu piegāde varētu sākties jau 2025. gadā. Līdz tam Latvijai vēl ir jāveic apjomīgs darbs, apmācot personālu, pilnveidojot infrastruktūru, kā arī vēl jāizpilda citi mājasdarbi, lai brīdī, kad šīs sistēmas tiks piegādātas, Nacionālie bruņotie spēki būtu gatavi tās pilnvērtīgi izmantot un uzturēt.

NATO gaisa spēki bāzēsies Lielvārdē

Aizsardzības ministre I. Mūrniece arī informēja, ka 2024. gadā, Igaunijas Amari gaisa spēku bāzes renovācijas laikā, Lielvārdes Gaisa spēku bāzē tiks izvietota NATO gaisa patrulēšanas misijas kaujas lidmašīnas un viss atbalsta personāls, ko nodrošinās Vācija. Lai gan līdz šim Lielvārdes Gaisa spēku bāze nav izmantota konkrēti NATO gaisa patrulēšanas misijas uzņemšanai, tā atbilst visiem NATO standartiem. Lielvārdē jau līdz šim regulāri tiek uzņemti visdažādāko veidu NATO sabiedroto valstu gaisa kuģi, vai tie būtu helikopteri, lielizmēra kravas lidmašīnas vai piektās paaudzes kaujas lidmašīnas.

“Šiem Baltijas valstu centieniem ir viens mērķis, skaidri parādīt jebkuram potenciālajam agresoram, ka militārā spēka pielietošana, līdzīgi kāda tā šobrīd tiek īstenota pret Ukrainu, Baltijas valstīs sastaptos ar tikpat motivētu un militāri spējīgu aizsardzību,” uzsver I. Mūrniece.

ASV Enerģētikas departaments ziedojis Latvijas Valsts robežsardzei 1,3 miljonu ASV dolaru vērtu aprikojumu

ASV Enerģētikas departaments ir ziedojis novērošanas un citas

palīgiekārtas Latvijas Valsts robežsardzei 1,3 miljonu ASV dolaru apmērā, kas ir investīcija robežu drošības stiprināšanā un radiācijas noteikšanā Latvijā un NATO alianšē.

ASV vēstnieks Latvijā Kristofers Robinsons un Valsts robežsardzes priekšnieks ģenerālis Guntis Pujāts oficiālā vizītē apmeklēja Latvijas un Baltkrievijas robežu, lai apskatītu infrastruktūras modernizāciju un pārrunātu sadarbības projektus.

“Robežu drošība ir būtiska ASV un Latvijas sabiedroto partnerības sastāvdaļa. Mēs ceram, ka šī sadarbība padziļināsies, savukārt mēs demonstrējam savu apņemšanos nodrošināt NATO aliansei nepieciešamās spējas aizsargāties pret ārējiem draugiem,” sacīja vēstnieks Robinsons.

Iepriekšējos gados ASV vēstniecība Latvijā ir cieši sadarbojusies ar Valsts robežsardzi, lai veicinātu sadarbību robežu drošības jomā starp ASV un Latvijas valdībām.

Pēdējā gada laikā ASV Enerģētikas departaments ir ziedojis aptuveni 1,86 miljonus ASV dolaru, tai skaitā pārnēsājamās un mobilās pārbaudes iekārtas, kas nepieciešamas robežu drošībai un radiācijas noteikšanai. 2022. gada martā ASV Aizsardzības departaments noslēdza projektu piegādājot 67 Polaris taktiskos transportlīdzekļus, lai uzlabotu robežas patrulēšanu bezceļā apstākļos.

ASV vēstniecība Latvijā ir organizējusi kapacitātes stiprināšanas apmācības, kurās Valsts robežsardzes pārstāvji devās uz ASV, lai tiktos ar ASV Iekšzemes drošības departamenta amatpersonām.

Pirmajā valsts aizsardzības dienesta iesaukumā brīvprātīgi pieteikušies 488 pilsoņi

16. maijā, noslēdzoties pieteikumu iesniegšanai uz pirmo valsts aizsardzības dienesta (VAD) brīvprātīgo iesaukumu, dienestam ir pieteikušies 488 Latvijas pilsoņi.

No pieteikumu iesniedzējiem 11 ir sievietes, savukārt seši – ārvalstīs dzīvojoši Latvijas pilsoņi. Lai gan sākotnēji valsts aizsardzības dienestā uz brīvprātības pamata bija plānots iesaukt 300 jauniešus, gadījumā, ja atlasī izturēs vairāk nekā 300 jaunieši, Nacionālie bruņotie spēki nodrošinās dienesta iespējas visiem. Pēc pieteikšanās noslēguma atlases speciālisti izskata saņemtās pieteikuma anketas, kā arī pārbauda katra pilsoņa sodāmību Sodū reģistrā. Ja netiks konstatēti šķēršļi dienestam, die-

nesta pretendentiem būs nepieciešams veikt veselības pārbaudes. Veselības stāvokļa medicīnisko pārbaudi veiks Nacionālo bruņoto spēku Medicīnas nodrošinājuma centrā.

Pirmais iesaukums dienestu sāks šī gada 1. jūlijā uz brīvprātības pamata, bet no 2024. gada 1. janvāra dienests tiek noteikts kā obligāts. Arī otrajā iesaukumā sākotnēji Latvijas pilsoņi tiks aicināti iestāties brīvprātīgi. Taču nepieciešamības gadījumā trūkstošo personu skaitu vecumā no 18 līdz 19 gadiem iesauks.

Attiecībā uz diasporas jauniešiem – pieņemts lēmums to atlikt līdz 2027. gadam.

Kariņš runas par koalīcijas izmaiņām dēvē par spekulācijām

Ministru prezidents, viens no *Jaunās vienotības* (JV) līderiem Krišjānis Kariņš runas par iespējamu jaunu valdošās koalīcijas kodolu, kurā iekļautos pašlaik opozīcijā esošās Zaļo un zemnieku savienība (ZZS) vai “Progresīvie”, dēvē par spekulācijām.

Taujāts, vai pēc Valsts prezidenta vēlēšanām pašreizējai valdībai varētu pievienoties ZZS vai “Progresīvie” un vai varētu tapt jauna valdība ar jaunu partiju kodolu, Kariņš atteica: “Jūs man tagad aicināt spekulēt par nākotni.” Viņš spekulācijas atstādot politikas vērotāju ziņā. Vaicāts, vai esošās koalīcijas partijas – JV, Apvienotais saraksts (AS) un Nacionālā apvienība (NA) – meklēs jaunu kopīgu prezidenta amata kandidātu, ja 31. maijā Valsts prezidents netiks ievēlēts, premjers atteica, ka jau iepriekš to piedāvājis abiem pārējiem koalīcijas partneriem, taču saņēmis noraidošas atbildes.

Kā ziņots, maija pēdējā dienā gaidāmās Valsts prezidenta vēlēšanas ir radījušas pamatīgu šūpošanos valdošajā koalīcijā, arī minējums, ka mainīsies valdības koalīcijas sastāvs.

Prezidenta vēlēšanām Saeimā pārstāvētās partijas ir pieteikušas trīs kandidātus. Valdošajā koalīcijā ietilpstošais AS augstajam amatam virza savu dibinātāju, uzņēmēju Uldi Pilēnu, premjera partija JV prezidenta krēslam piedāvā Rinkēviča kandidatūru, bet opozīcijā esošā frakcija “Progresīvie” prezidenta postenim virza publiskās pārvaldības eksperti Elinu Pinto.

Nevienam no šiem kandidātiem pagaidām nav skaidra balsu vairākuma, lai uzvarētu vēlēšanās. Dažādu interešu vārdā aktīvi izskan spekulācijas, ka esot iespējamas pārmaiņas valdošajā koalīcijā. Runas pastiprinātas, ka esošajā Saeimas sasaukumā ir iespējami vairāki partiju salikumi, kuriem būtu neliels vairākums parlamentā, piemēram, AS un NA var aizstāt ar ZZS un “Progresīvajiem” vai arī nomainīt tikai vienu no koalīcijas partneriem, aizstājot to ar ZZS vai “Progresīvajiem”. Tikmēr opozīcijas politiķis, *Latvija pirmajā vietā* (LPV) līderis Ainārs Šlesers ir paudis cerību, ka prezidenta vēlēšanu procesā izdosies atstūmt no varas Saeimā lielāko partiju – JV, un tad koalīcijā apvienotos AS, NA, ZZS un LPV.

Ludzā notiks “3x3” latviešu ģimeņu saiets

No 9. jūlija līdz 16. jūlijam Ludzā norisināsies “3x3” latviešu ģimeņu saiets. Ludzas “3x3” saieta tēma ir “Tauta”. Nometnē varēs apgūt “senu un mūsdienīgu arodu prasmes un gūt iedvesmu jēgpilnas sarunās”, sola tās rīkotāji, piemēram, plānota seno rotu kalšana, ādas darbi pie Agritas Krieviņas-Siliņas, vietējo saimnieku apmeklējumi.

Latviešu ģimeņu saietā plānojušas piedalīties ģimenes no Austrālijas, ASV un Lielbritānijas, taču īpaši tiek gaidītas vietējās ludzāniešu ģimenes ar bērniem.

Šogad “3x3” nometnes notiks arī Preiļos no 23. jūlija līdz 30. jūlijam; Anglijā, Straumēnos (angļu valodā) no 23. jūlija līdz 30. jūlijam, Vācijā, Bērzinā, no 30. jūlija līdz 6. augustam; un ASV, Gaŗezērā – no 6. augusta līdz 13. augustam.

Pirmā “3x3” nometne notika Gaŗezērā, ASV, 1981. gadā, tās iniciatori bija Līga un Arnolds Ruperti. 1980. gadu pirmajā pusē nometnes jau bija izveidojušas ASV Rietumkrastā, Katskilos, Austrālijā, Anglijā, Zviedrijā un mazliet vēlāk arī Francijā. Nometnes ASV Rietumkrastā, Zviedrijā un Francijā vairs nedarbojas, toties kopš 1990. gada tiek organizētas nometnes Latvijā un kopš 2002. gada – Kanādā. Latvijā, ASV un Anglijā notiek divas nometnes gadā, Austrālijā un Kanādā pa vienai, pausts interneta vietnē “3x3.lv”. No 1981. gada līdz 2019. gada rudenim ir notikušas 257 nometnes ar 38 625 dalībniekiem, par pēdējiem gadiem saistībā ar Covid-19 ierobežojumiem nav apkopta precīza informācija.

(Turpinājums 4. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

Latvija no Islandes pārņem prezidentūru Eiropas Padomes Ministru komitejā

Latvija no Islandes 17. maijā, pārņēma prezidentūru Eiropas Padomes Ministru komitejā. Islandes ārlietu ministre Tordīsa Kolbrūna Reikforda Gilfadotira rotācijas kārtībā uz sešiem mēnešiem prezidentūras pilnvaras nodeva Latvijas ārlietu ministram Edgaram Rinkēvičam (JV). Kopš iestāšanās Eiropas Padomē 1995. gadā Latvijai tā ir otrā prezidentūra. Tās laikā Latvijas ārlietu ministrs ir Eiropas Padomes Ministru komitejas priekšsēdētājs. Viens no galvenajiem Latvijas prezidentūras uzdevumiem būs īstenot praksē Reikjavikas samita lēmumus: stiprināt Eiropas Padomes lomu un ietekmi, risināt aktuālos izaicinājumus cilvēktiesību jomā, sniegt organizācijas atbalstu Ukrainai, tai skaitā, lai panāktu Krievijas starptautisko atbildību par agresijas noziegumu Ukrainā.

Eiropas Padome dibināta 1949. gadā un ir vecākā politiskā organizācija Eiropā, apvienojot jau 46 Eiropas valstis. Organizācijas mērķis ir veidot kopīgu demokrātisku un tiesisku telpu, nodrošinot tās pamatvērtību – cilvēktiesību, demokratijas un tiesiskuma – ievērošanu un aizsardzību.

Atver LU pētnieka Kaprāna monogrāfiju par Lielbritānijas latviešiem

Mūzeja un pētniecības centrā "Latvieši pasaulē" notika Latvijas Universitātes (LU) Filozofijas un socioloģijas institūta vadošā pētnieka Mārtiņa Kaprāna (*attēlā*) monogrāfijas "Latvieši tur. Latvijas emigrantu mobilitāte un iesaistīšanās Lielbritānijā 21. gadsimtenā sākumā" atvēršana. Grāmata, kuru izdevis LU Akadēmiskais apgāds, ir analītisks stāsts par cilvēkiem, kas pēdējo 30 gadu laikā pārcēlušies uz dzīvi Lielbritānijā.

Lielbritānija ir lielākā Latvijas emigrantu mītnes zeme Eiropā. Tas pirms deviņiem gadiem pamudināja Kaprānu sākt pētīt latviešu iedzīvošanos jaunajā mītnes zemē.

Sulu koku parkā stāda kļavas Māras krusta formā

Smiltenes novada Brantu pagastā ierīkotajā sulu koku parkā 21. maijā notika talka, kurā kļavas tika stādītas Māras krusta formā. SIA "Kainaiži" ar Smiltenes novada pašvaldības atbalstu 2018. gadā Brantu pagastā sāka veidot sulu koku parku.

Parkā tiek stādītas tikai tās koku sugas, kas pavasarī dod pārtikā lietojamu sulu. Pašlaik parkā aug vairāk nekā 300 bērzi, valrieksti, kļavas, kā arī dižskābarži. Parks iecerēts kā atvērta parka gan zinātniskiem nolūkiem, pētot koku sulas, gan lekcijām un ekskursijām, kas norisinās birzi ražotnē, kā arī vienkārši sakopts vides objekts, kas atvērta sabiedrībai.

Šogad papildu Neistai Zibolā jeb Korejas kļavai, Ķīnas sīklapu bērzam un Ailantlapu riekstokam, viena hektāra platībā tika stādītas kļavas Māras krusta formā, kam abās pusēs būs saistādītas egles, lai krusta kontūras būtu zaļas un redzamas visu cauru gadu. Plānots, ka pēc gadiem, kokiem paaugoties, no putna lidojuma varēs redzēt Māras krusta formā sastādītos kokus, kas katrā gadalaikā izskatīsies citādāk. Pasākums notika Latvijas Meža dienu laikā.

Vairākums Krievijas pilsoņu nav nokārtojuši latviešu valodas prasmes pārbaudi

Latviešu valodas prasmes pārbaudi līdz šim nav izdevies nokārtot 51% no visiem Krievijas Federācijas (KF) pilsoņiem, kas kārtoja eksāmenu.

Pēc Valsts izglītības satura centra (VISC) sniegtās informācijas, valsts valodas prasmes pārbaudi kārtojuši 4995 KF pilsoņi. No tiem Rīgā eksāmenu kārtoja 4139 pretendenti, Daugavpilī – 257, bet Liepājā – 599 KF pilsoņi. Vienlaikus Līdz 22. maijam pārbaudījumu turpināja kārtojam tie KF pilsoņi, kuri reģistrējās pārbaudei no 1. februāra līdz 24. martam.

Daugavpilī valsts valodas prasmes pārbaudi A2 līmenī ar pirmo reizi nokārtojušas 128 personas, Liepājā – 306, savukārt Rīgā pārbaudījumu nokārtojuši 2006 KF pilsoņi.

Valsts valodas pārbaude ir sekmīgi nokārtota, ja personas iegūtais vērtējums katrā no prasmēm – klausīšanās, lasīšana, rakstīšana un runāšana – nav mazāks par 60% no maksimālā punktu skaita. Labākie rezultāti bijuši lasīšanā, kur vidējais vērtējums ir 73%, kā arī klausīšanās daļā – 71% – un runāšanā – 67%. Lielākās grūtības bijušas ar rakstīšanu. Kā zināms, Izglītības un zinātnes ministrija ir sagata-

vojusi grozījumus "Noteikumos par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību", kas paredz, ka tie Krievijas pilsoņi, kuri nav reģistrējušies latviešu valodas pārbaudei līdz šī gada 24. martam, to varēs izdarīt no 1. jūnija līdz 30. jūnijam, savukārt valsts valodas pārbaudi varēs kārtot laikā no šī gada 1. jūlija līdz 13. augustam. Nepieciešamības gadījumā atkārtotai pārbaudei Krievijas pilsoņiem būs jāreģistrējas no 1. augusta līdz 31. augustam, un atkārtoti pārbaudi jākārtā no 4. septembra līdz 30. novembrim.

Tiem Krievijas pilsoņiem, kas saņēmuši pastāvīgās uzturēšanās atļauju un līdz šī gada 1. septembrim nesniegs apliecinājumu par valsts valodas apguvi vai par noteiktu atkārtotu pārbaudi līdz 30. novembrim, uzturēšanās atļauja pēc 1. septembra vairs nebūs derīga.

Seminārā stāsta, kā bērniem mācīt latviešu valodu angļiskā vidē

Latvijas Televīzijas un sabiedriskā mediju portāla *lsm.lv* korespondentes Lielbritānijā Ilzes Kalves reportāžā par semināru Londonā varēja uzzināt informāciju, kas noder ne tikai tiem latviešiem, kuri dzīvo Lielbritānijā.

Kā veicināt latviešu valodas apguvi, ja apkārt un bieži vien pat mājās visi runā angļiski? Ko darīt, ja bērns nelabprāt runā latviski? Par to nupat tika spriests Londonas latviešu skolā, vienai no māmiņām – Londonas Universitātes kolledžas asociētajai profesorei izglītības socioloģijā Olgai Carai – vadot semināru par to, kas bērniem palīdz apgūt latviešu valodu, un kas – traucē.

Izrādās, bērniem apmēram līdz 12 gadu vecumam īpašas apmācības nav nepieciešamas, viņi vairākas valodas var apgūt klausoties. "Vienkārši jārunā, jālasa grāmatas, jāstāsta pasakas, jāskaidro, ko tu dari, jāatbild uz bērnu jautājumiem, jāpavada ar bērniem kvalitatīvi laiks. Latviski. Un viss! Un tu dabū to, ka ar saviem bērniem tev ir labas attiecības, tu viņiem palidzi mācīties, jo tu viņiem piedāvā ļoti bagātu, plašu pasauli, un latviešu valoda tiek nostiprināta. Un tas viss ir par velti, un tas ir vislabākais veids," skaidro asociētā profesore izglītības socioloģijā Olga Cara.

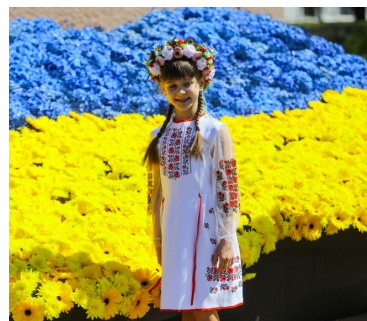
Pretēji vispārpieņemtajam uzskatam, daudzus mācību priekšmetus var un vajag skaidrot latviski, piemēram, matemātiku. "Mums kā cilvēkiem nekad neder viena pieeja, lai saprastu to pašu matemātiku. Un, ja skolā paskaidro angļiski, vecāki piedāvā latviski, tad tiek nostiprināta gan latviešu valoda, gan matemātika, jo kognitīvi ir dažādas asociācijas un vairāk tiek nostiprināts. Un cilvēki ātrāk varbūt sapratis latviski," norāda Cara. Jauktajās ģimenēs bērni nesaprot, kādēļ vecāki savā starpā drīkst sarunāties angļiski,

bet bērni – ne. Taču iespēju robežās nepieciešams turpināt runāt ar bērnu latviski neatkarīgi no tā, vai bērns atbild latviski vai angļiski.

Vēlāk pusaudžu vecumā bērniem nāks apjausma, ka latviskā identitāte viņus padara īpašus, taču, visticamāk, pienāks brīdis, kad viņi nevēlēsies būt latvieši. "Viņi grib atdalīties no saviem vecākiem. Tas viņiem psiholoģiski pienākās, viņiem jāiemācās to darīt – būt bez saviem vecākiem. Un latviešu valoda tiek saistīta ar vecākiem, un viņi mēģina no tās attālināties, atdalīties. Bet parasti tas līdz kādiem 16 gadiem notiek, tā identitāte un tie meklējumi nostabilizējas. Un tad viņi būs atpakaļ. Nu pricipā visi būs atpakaļ, nevajag no tā baidīties, nē," skaidroja profesore.

Ukrainas bēgļu skaits Latvijā būtiski samazinās

Kopā Latvijā patvērumu guvuši 43 tūkstoši Ukrainas bēgļu, bet skaits būtiski samazinās, jo tomēr situācija Ukrainā normalizējas, un pietiekami liels skaits bēgļu atgriežas. Tas, ka bēgļu skaits samazinās, redzams arī nepieciešamajā finansiālajā palīdzībā, kas tiek lūgta.

"Šie ir izglītoti cilvēki, cilvēki ar bērniem, viņi grib atrast darbu un viņi ir arī pienesums ekonomikai. Nav tā, ka viņi dzīvo uz sociālo pabalstu rēķina, viņi ir ekonomiski aktīvi. Jā, no vienas puses tas ir slogs ekonomikai, bet tas ir arī pienesums," runājot par bēgļiem, kuri, visticamāk, Latvijā varētu palikt ilgāku laiku, jo viņiem Ukrainā nav kur atgriezties, skaidro vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Māris Sprindžuks (AS).

Precīzu datu par to, cik tieši Ukrainas bēgļu Latvijā ir atraduši darbu, neesot, taču signāli no pašvaldībām liecina, ka bēgļi visai labi integrējoties darba tirgū.

Jau ziņots, ka Latvijas valsts līdz šim sniegtais atbalsts no kara atbēgušajiem Ukrainas iedzīvotājiem veido aptuveni 64 miljonus eiro.

Bēgļu uzņemšanas atbalsta plāns pērn sagatavots, balstoties uz pieņēmumu, ka šogad ukraiņiem būs ļoti grūti un sekos, iespējams, otrs bēgļu vilnis, kas nozīmētu, ka Latvijai nāktos uzņemt vēl 40 000 bēgļu, taču tas nav noticis. Patlaban bēgļu plūsma ir mērena, situācija pamazām sāk stabilizēties un sākotnēji plāna ieviešanai paredzētie 204 miljoni eiro samazināti līdz 102 miljoniem eiro.

2023. gadā Latvijā, šķērsojot ārējo robežu, ir ieceļojuši vairāk nekā 43 000 Ukrainas pilsoņi, pārsvarā gan personas šķērso Latviju tranzītā, lai atgrieztos Ukrainā vai dotos uz kādu citu ES valsti.

Mūzeju biedrības Gada balvu saņem Veidenbauma mūzejs "Kalāči"

22. maijā Latvijas Mūzeju dienā, kas šogad norisinājās Latvijas Nacionālajā mākslas mūzejā, tika pasniegta Latvijas Mūzeju biedrības Gada balva 2023. Galvenās balvas saņēmējs ir Eduarda Veidenbauma mūzejs "Kalāči" un tā pērn atklātā ekspozīcija "Vairāk gaismas!". Mūzejs aicina izzināt latviešu dzejas pirmā modernista sapņus un centienus, nemierīgās attiecības ar ģimeni un draugiem, trauslo veselību, ideālistiskās demokrātijas un līdztiesības idejas, un, protams, viņa novatorisko dzeju. Balvu par mūža ieguldījumu saņēma Latvijas Nacionālā mākslas muzeja direktore Māra Lāce, savukārt žūrijas balvu "Pamanīts!" saņēma projekts "Neredzamā pasaule".

Latvijas diriģentu koris apvienojas Dziesmusvētku ieskaņas koncertā Cēsīs

21. maijā, ieskandinot šovasar gaidāmos XXVII Vispārējos latviešu Dziesmu un XVII Deju svētkus (turpmāk – Dziesmusvētki), koncertzālē "Cēsis" pēc divu gadu pārtraukuma dziedāja Latvijas diriģentu koris. Koncertā piedalījās vairāk nekā simt Latvijas un diasporas diriģentu. Tas bija īpašs notikums, lai justu kopību, svinētu diriģenta profesiju, smeltos spēku un dzīvesprieku gaidāmajiem svētkiem. Koncerta programma bija veidota, balstoties uz pašu diriģentu apjomīgā aptaujā ieteiktajām dziesmām. Skanēja Emiļa Melngaila, Imanta Kalniņa, Jura Karlsona, Jāzepa Medīna, Pētera Vaska, Jāzepa Vītola un citu nozīmīgu komponistu mūzika. Diriģēja Dziesmusvētku virsdiriģenti Kaspars Adamsons, Aira Birziņa, Mārtiņš Klišāns, Sigvards Kļava un Ints Teterovskis.

Dziesmusvētku programmā Mežaparka Lielās estrādes Kokaru zālē 3. jūlijā notiks Latvijas diriģentu kora koncerts "Diriģents", veltīts dziesmusvētku 150. gadadienai. Koncerta kodolā ir ideja par Latvijas diriģentu kora atkalapvienošanos, jo bez diriģentiem nebūtu dziesmusvētku. Pasākuma mākslinieciskais vadītājs ir Teterovskis, bet režisors – Dace Pūce. Koncerts paredzēts divās daļās.

Ziņas apkopoja
Sallija Benfelde

JURIS
LORENCIS

Divas savstarpēji saistītas ziņas – viena slikta, otra laba. Slikta ziņa ir tā, ka naktī uz 16. maiju Krievija apšaudīja Ukrainas galvaspilsētu Kijivu ar pašiem modernākajiem ieročiem, kas ir tās ricībā – tuvējās darbības raķetēm S-400, spārnotajām raķetēm (*cruise missiles*) “Kalibr” un no iznīcinātājiem palaižamām raķetēm “Kinžal”. Labā ziņa ir tā, ka tās visas tika notriektas. Militārie analītiķi spriež, ka tas izdarīts ar amerikāņu “Patriot” pretgaisa aizsardzības sistēmu palīdzību, kas jau nonākušas ukraiņu ricībā. Tātad NATO ieroči darbojas perfekti! Un tā jau ir ļoti laba ziņa. Krieviem nav nekādu izredžu karā pret NATO. Bet kā tad tā? 2018. gadā prezidents Putins, uzrunājot Federālo sapulci, demonstrēja datora animācijas filmiņas ar supmodernām raķetēm, kas lido Amerikas virzienā. It īpaši “Kinžal” raķete tika daudzrunāta kā “nenotriecama”, kuŗai pasaulē “nav līdzīgu”, ka tā it kā lidojot ar ātrumu 13 600 kilometri stundā (11 reizes pārsniedzot skaņas ātrumu) un spējot pārvarēt jebkuŗu pretgaisa aizsardzību. Par laimi, tas viss bijis vien “čīks”, tukša plātīšanās. Tagad izrādās, ka “Kinžal” nav nekas cits kā jau sen pazīstamā tuvās darbības

raķete “Iskander”, kas pielāgota palaišanai no iznīcinātāja. Tāpat kopš 2015. gada 9. maija parādēs Maskavā tiek demonstrēti tanki “Armata”, kuŗiem arī pasaulē “nav līdzīgu”. Pavisam drīz tie nomainīsot vecos, vēl padomju laikos radītos tankus. Astoņu gadu laikā konveijeru atstājuši vien dažī desmiti “Armata”, ko ripināt pa Sarkano laukumu parādēs, atrādīt Putinam un baidīt pasauli. Līdzīgs panikums vērojams Krievijas kosmosa industrijā. 2022. gadā ASV palaidusi kosmosā 87 raķetes, Ķīna – 64, Krievija – 22. Nu jau bijušais “Roskosmos” vadītājs Dmitrijs Rogozins 2018. gadā lielījās, ka 2030. gadā Krievija sāksot būvēt Mēness bāzi. Par šiem plāniem vairs nerunā. Izlietotā nauda – milzīga, rezultāti – vairāk nekā pieticīgi. Bet, ja jau bruņotie spēki un kosmosa industrija atrodas tik bēdīgā stāvoklī, tad rodas pamatotas šaubas par Krievijas kodolieroču un ballistisko raķešu spējam un kvalitāti. Un tā ir vēl viena laba ziņa.

Tātad militārajām programmām piešķirtie līdzekļi labākajā gadījumā tikuši iztērēti nelietprātīgi, sliktākajā – izsaimniekoti un izzagti. Uzskatāma ilustrācija tam, no kuŗienes aug kājas

Krievijas politiku, ierēdņu un ģenerāļu greznajai dzīvei, viņu spējai pīrkt nekustamos īpašumus, jachtas un vīnogu laukus “sapuvušajos Rietumos”. Un paladies Dievam, ka tā! Bail pat iedomāties, kādā stāvoklī patlaban atrastos Ukraina un pārējā pasaule, ja visa Krievijas armijai iedalītā nauda būtu izlietota godprātīgi. Modernie krievu ieroči tikuši radīti, lai ar tiem izrādītos un baidītu pasauli.

Visā šajā lieliskajā zagšanas shēmā neiederējās viena lieta – kaŗš. Par nelaimi zagļiem, Putins noticēja pasakām par “Kinžal” raķetēm un “Armata” tanku armādām, kas spējīgas solot “līdz Berlīnei”, un iesāka kaŗu Ukrainā. Tagad redzams, karalis ir kails. Bet kā piesegt šo plikumu, šo Krievijas patieso vājumu? Recepte zināma jau no Katrīnas Lielās (1729-1796) laikiem – ar izlikšanos. Toreiz ķeizarienes favorīts kņazs Potjomkins (vienkāršs virsnieks, kam valdniece bija dāvājusi augsto titulu) Katrīnas ceļā uz impērijas dienvidu provincēm lika sabūvēt paraugciematus, kuŗos savēda speciāli šim pasākumam sagatavotus, labi apģērbtus un uzbarotus zemniekus. Pēdējā laikā no Krievijas valsts budžeta propagandai tiek izlietots ap diviem

miljardiem ASV dolaru gadā. Sa-protams, liela daļa no šīs naudas arī tiek izzagta, iztērēta nevienam nevajadzīgiem pētījumiem, konferencēm, semināriem, honorāriem radiem un draugiem, starpniecības naudām utt. Un tomēr liela daļa nonāk līdz medijiem – sākot no “Russia Today”, “Sputnik” un beidzot ar interneta vietnēm, kas izplata klaju dezinformāciju. Netiek smādēta pat primitīva uzpirkšana. Pagājušā vasarā Bulgārijas specdienesti atmaskoja shēmu, kā Krievijas aģenti regulāri maksāja 2000 eiro mēnesī dažiem politiķiem, žurnālistiem un kultūras darbiniekiem par Krievijai izdevīgas informācijas sacerēšanu un izplatīšanu.

Un tagad divas traģikomiskas ziņas. 16. maijā Sibīrijas pilsētā Novosibirskā Krievijas Federālais drošības dienests (agrākā “čeka”) aizturējis jau trešo Teorētiskās un lietišķās mehānikas institūta (aiz šādiem izplūdušiem nosaukumiem parasti slēpjas slepenas militāras iestādes) zinātnieku ar apvainojumu “valsts nodevībā”. Viņi visi bija iesaistīti programmā, kas izstrādāja raķeti “Kinžal”. Vainīgie jāatrod! Tas viss jau sāk atgādināt Staļina laikus ar “kaitnieku”, “valsts ienaidnieku” un

“ārstu indētāju” meklēšanu. Tikmēr sociālajos tīklos izplatās Brjanskas apgabala Starodubskas rajona administrācijas aicinājums vietējiem iedzīvotājiem ziedot gumijas zābakus brīvprātīgiem, kuŗi apkārtnes purvos meklē 13. maijā notriekto Krievijas iznīcinātāju un helikopteru pilotu mirstīgās atliekas. Varenajai Krievijas armijai trūkst zābaku! Protams, iepriekš teiktais nenozīmē, ka Krievija vairs nav spējīga uz jaunām avantūrām.

Šī gada 11. un 12. jūlijā Lietuvas galvaspilsētā Viļņā notiks kārtējais NATO samits, kuŗa galvenā tēma būs alianses austrumu flanga drošība. Domājot par Latvijas aizsardzību, mūsu valstī atjaunots obligātais Valsts aizsardzības dienests. Pirmais iesaukums ir brīvprātīgs. Līdz 15. maijam dienestā varēja pieiekties Latvijas pilsoņi vecumā no 18 līdz 27 gadiem. Saskaņā ar plāniem pirmajā iesaukumā paredzēts iesaistīt 300 jauniešus. Pretēji skeptiķu prognozēm, dienestam brīvprātīgi pieteikušies 470 puīši un dažas meitenes, to skaitā ar vairāki ārzemēs dzīvojošie jaunieši. Tātad runas par patriotisma trūkumu jaunatnē bijušas nepamatotas. Prieks, ka labo ziņu vairāk nekā slikto.

SALLIJA
BENFELDE

Ir saprotami un cilvēciģi, ka no Valsts prezidenta gaidām, ka par spīti visam, viņš vai viņa nāks ar kādu brīnumnūjiņu, kas atrisinās ja ne visas, tad daudzas problēmas. Un, protams, brīžiem piemirstam, ka prezidenta galvenais uzdevums ir pārstāvēt Latviju ārpolitikā, bet prezidents nevar noteikt ne pensiju, ne algu lielumu. Patiesībā jau to tā isti nevar izdarīt neviens, jo valsts budžetā naudas ir tik, cik tās ir, un arī aizņemties nevar bezgalīgi. Iekšpolitikā prezidenta uzdevums drīzāk ir iedvesmot, runāt par to, ko mēs varam, aicināt cilvēkus darīt arī pašiem, negaidot vienu “lielo priekšnieku”, kā partijām nereti patīk solīt. Sak’, atnāks mūsu pareizais cilvēks un visu izdarīs. Domāju, ka, runājot par iedvesmu un redzējumu, spilgts piemērs bija Vaira Viķe-Freiberga. Tikmēr vismaz dažas partijas, kuŗas šogad izvirzījušas savu Valsts prezidenta amata kandidātu, sola laimes zemi un pārticību, ja vien pārējie deputāti nobalsos par viņu kandidātu. Šobrīd skaidrības par to, kāds varētu būt balsojums, nav, jo koalīcija nav vienojusies par vienu kandidātu, tiek izteikti savstarpēji pārmēti par to, ka slepus tiekot meklēti domu biedri starp opozīcijas partijām. Tiesa gan, Nacionālā apvienība joprojām neatbalsta nevienu no trijiem kandidātiem, acīmredzot cerot

uz nākamajām vēlēšanām, kuŗas varbūt izdosies pierunāt partnerus balsot par amata kandidātu, kas ideoloģiski NA būtu ļoti tuvs. Pašlaik izskatās, ka visvairāk cerību tiek likts uz Zaļo un zemnieku savienību (ZZS), kuŗu balsis varētu izrādīties izšķirošas. Tāpat jau izskan minējumi, ka NA nākamajās vēlēšanās varētu virzīt ilggadējo Saeimas priekšsēdētāju, tagadējo aizsardzības ministri Ināru Murnieci, kuŗa atbilstu gan brīžiem izskanējušai prasībai, ka Latvijai vajag prezidenti sievieti, gan pildītu NA vēlnes ideoloģiskajos jautājumos, necenšoties kaut ko darīt citādāk.

Sabiedrībā jau izskan dažas dūsmīgas balsis, ka “politiskais tirgus” jau apņicis un ka šo Saeimu vajadzētu atlaist. Tas gan pašlaik nav iespējams, jo Satversmes 14. pantā rakstīts, ka: “Tiesību ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu nevar izmantot gadu pēc Saeimas sanāksšanas, gadu pirms Saeimas pilnvaru beigām, Valsts Prezidenta pilnvaru pēdējo sešu mēnešu laikā, kā arī agrāk par sešiem mēnešiem pēc iepriekšējās tautas nobalsošanas par Saeimas atsaukšanu.”

Par Latvijas iedzīvotājiem vairāk vai mazāk ir skaidrs, ka mēs tomēr gaidām kādu brīnumu, kas padarīs mūs turīgākus un laimīgākus. Interesants jautājums ir, vai diasporā dzīvojošie

Ko gaidām no Valsts prezidenta?

No Latvijas Republikas Satversmes, III nodaļa. Valsts prezidents

Valsts Prezidents, uzņemoties amata pienākumus, Saeimas sēdē dod šādu svinīgu solījumu: “Es zvēru, ka viss mans darbs būs veltīts Latvijas tautas labumam. Es darišu visu, kas stāvēs manos spēkos, lai sekmētu Latvijas valsts un tās iedzīvotāju labklājību. Es turēšu svētus un ievērošu Latvijas Satversmi un valsts likumus. Pret visiem es izturēšos taisni un savus pienākumus izpildīšu pēc labākās apziņas.”

(03.05.2007. likuma redakcijā, kas stājas spēkā 31.05.2007.)

tautieši domā tāpat? Par to tika spriests Latvijas radio raidījumā “Globālais latvietis. 21. gadsimts”. Uz sarunu tika aicināti diasporas aktīvisti, lai pastāstītu, ko no Valsts prezidenta gaida ārzemēs dzīvojošie, pārskatu par raidījumā runāto var izlasīt arī sabiedrisko mediju portālā *lsm.lv*.

Izrādās, daļa Vācijā dzīvojošo, tāpat kā daudzi Latvijā, saka, ka neko negaida. Tomēr tā nedomā visi, daudzi saka, ka, izraugoties Valsts prezidentu, ir divi uzsvāri – pirmkārt, viņam ir jābūt tādām, kuŗš prezentē valsti starptautiskā arēnā – runā vairākās svešvalodās, ir ar stingru mugurkaulu un patriotisku domāšanu. Otrkārt, prezidentam svarīgai ir jābūt arī diasporas interešu aizstāvībai, virzot diasporai svarīgus jautājumus dienas kārtībā.

Latvieši Dānijā cer, ka prezidents būs gatavs pārmaiņām un mainīsies arī viņa tradicionālais darba stils. Tiek gaidīts izteikts lideris, kuŗš spēj vadīt valsti, vienlaikus saglabājot empātiju, cilvēciskumu, nebaidoties iziet pie tautas un būt kopā ar cilvēkiem, ka tas būs jauns, enerģisks cilvēks, kuŗš uz priekšu dzītu cilvēkus gan Latvijā, gan diasporā.

Savukārt Amerikā tautieši uzskata, ka prezidentam noteikti būtu jābūt divām īpašībām, bet trešā būtu vēlama. Viņam jābūt izcilai personībai, kuŗa spēj izcili prezentēt mūsu valsti, padarot to pamanāmu starptautiskā arēnā. Prezidentam jābūt tādām, kuŗš spēj aizraut un iedvesmot tautu augstāku mērķu sasniegšanai – nākošajam kandidātam jābūt harismātiskam. Kā trešā prasība no Ame-

rikas latviešiem prezidentam būtu “21. gadsimta lūzums domāšanā” – prezidentam jāspēj parādīt, ka esam moderni, intensīvi un enerģiski.

Atšķirības vēlmēs droši vien ir arī tadēļ, ka Latvijā daudziem neklājas viegli un ikdienā nākas domāt par visvienkāršākajām lietām – rēķinu apmaksu, pārtiku, bērnu skološanu un cilvēki tiešām gaida pārmaiņas. Nereti cerības saistās ar Valsts prezidentu, ka viņš vai viņa būs tas, kuŗš prātis izvest Latviju no stagnācijas un atpalicības. Manuprāt vispirms gan vairāk būtu jāprasa no Saeimas, kura savukārt var prasīt darbus no valdības, gan neaizmirstot, ka arī valdībai nav brīnumnūjiņas un bezgalīgs naudas maks. Lai sāktos pārmaiņas, pirmkārt, ir jābūt politiskai gribai godīgi strādāt Latvijai un nevis domāt tikai par savas partijas reitingu. Un tad Saeima, valdība un Valsts prezidents kopā patiešām var panākt Latvijas izkāpšanu no “vecajām kurpēm”.

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finānciālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība “Laiks-BL”

MAF
Mediju atbalsta fonds

PĒTERIS
ALBERTS

Latvijas Valsts proklamēšanas akta vienīgajā – Viļa Rīdzenieka vēsturiskajā fotogrāfijā trešajā lokā, ceturtais no kreisās stāv Tautas Padomes loceklis Jānis Vārsbergs. Viņš arī piedalījās Tautas Padomes sēdē iepriekšējā dienā, kad lēma par Latvijas valsts neatkarību.

Jānis Vārsbergs dzimis 1879. gada 5. maijā "Drikājos", Praulienas pagastā, Cēsu apriņķī (tagadējā Madonas apriņķī) lauksaimnieka Jēkaba un Līzes, dzimušas Tursas, četru bērnu ģimenē. Miris 1961. gada 23. februārī Stokholmā, Zviedrijā.

J. Vārsbergs beidza Praulienas pagasta Gustava pamatskolu (1888-1890), mācījās Ļaudonas draudzes skolā (1890-1891) un Jēkabpils pilsētas skolā (1891-1893), beidza Kārļa Millera privāto reālskolu Cēsīs (1893-1895) un Jelgavas reālskolu (1895-1901). Kā brīvprātīgais pildīja karadienestu Rīgā (1901-1902). Dienesta beigās saslima ar malāriju un rudenī nokavēja iestāšanos augstskolā. J. Vārsbergs beidza Rīgas Politehniskā institūta Lauksaimniecības nodaļu ar 1. šķiras mācīta agronoma gradu (1903-1908). Viņš aizstāvēja doktora disertāciju par tēmu "Zālāju augu sabiedrības – augu ārējo augšanas apstākļu veidojums" un ieguva agronoma doktora gradu (26.05.1932).

Studiju nolūkā Jānis Vārsbergs gadu pavadīja ārzemēs kā Krievijas Lauksaimniecības departamenta praktikants pļavkopībā un purvkultūrā, bija zinātniskā komandējumā Austrijā (Vīnē, Admontā, Alpos), Vācijā (Brēmenē, Minchenē, Bernavā, *Barnau am Chiemsee*), Zviedrijā (Jensēpingā, *Jönköping*) un Somijā (1910).

J. Vārsbergs bija korporācijas Talavija filiāls (no 04.09.1903). Jānim Vārsbergam bija skanīga balss, un viņam patika dziedāt. Viņš dziedāja Reālskolas kori, kā arī vēlāk Talavijas kori un dubultkvartetā, Centrālbiedrības kori un Pirmā pasaules kara laikā – bēgļu kori Cēsīs.

Jānis Vārsbergs bija lektors Rīgas Piensaimnieku biedrības kursos un strādāja Rīgas Lauksaimniecības Centrālbiedrības "Konsum" veikalā par tehnisko vadītāju (1908-1909).

Pēc ārzemju studijām bija jāpieņem valsts norādīta darbvietā un Jānis Vārsbergs sāka strādāt Krievijas Zemkopības ministrijas dienestā par valdības speciālistu pļavkopībā un purvkultūrā Petrozavodskā, Oloņecas guberņā, Karēlijā (1911-1913). Tai laikā visā Krievijā pirms viņa bija ļoti mazs skaits tādu speciālistu.

Pēc atgriešanās Rīgā viņš strādāja Lauksaimniecības Centrālbiedrībā, bija pļavkopības un purvu speciālists Zemes Kultūras birojā (1913-1919), bija Centrālbiedrības sekretārs (1914-1917), ierīkoja paraugu laukus, veica izmēģinājumus un bija lektors lauksaimniecības

Profesors Jānis Vārsbergs pie darba galda, Stokholmā. 1961. gads // Fotogrāfs nezināms. Avots Madonas novadpētniecības un mākslas muzejs

basursos vairākās vietās Latvijā (Alojā, Gulbenē, Livānos, Raunā, Tīrzā). Bija arī "Latvijas (agrāk Baltijas) Lauksaimnieka" līdzstrādnieks (1907-1929) un redaktors (1914-1917), kā arī "Brīvās Zemes" (1920) un "Balss" (1925-1926) redaktors.

Pirmā pasaules kara laikā

Jānis Vārsbergs dzīvoja Cēsīs, kur kopā ar Vili Olavu nodibināja "Baltijas bēgļu apgādāšanas komiteju", bija tās valdes loceklis (1915-1917), vadīja siena apgādāšanu armijai, darbojās Vidzemes guberņas pārtikas komitejā (1917), vadīja Centrālbiedrības Priekuļu izmē-

ģinājumu saimniecību (1918), bija Meliorācijas biroja vadītājs un sekretārs (1914) un Lauksaimniecības sekcijas vadītājs (1914-1917).

Rīgas Lauksaimniecības centrālbiedrības un patērētāju biedrības "Konsums" paspārnē veidojās Latviešu Zemnieku savienība (LZS). Sākumā LZS tika dibināta zemnieku interešu aizstāvēšanai dažādās komitejas un padomēs. Rīgā Jānis Vārsbergs kopā ar Miķeli Valteru un Arvīdu Brēmeri izstrādāja LZS statūtus/programmu. J. Vārsbergs bija LZS līdzdibinātājs (1917), pirmā LZS kongresā tika ievēlēts partijas prezidijā, padomē, bija padomes pirmais sekretārs kā arī valdes pirmais sekretārs (1917-1918). Jānis Vārsbergs bija ievēlēts Tautas Padomē (17.11.1918-1919) un Satversmes Sapulcē (01.05.1920.-07.11.1922.) no Latviešu Zemnieku savienības.

Lielinieku laikā J. Vārsbergs uzturējās Priekuļos. Pēc lielinieku padzišanas J. Vārsbergs kopā ar Marģeru Skujenieku iesniedza Memorandu angļu un franču misijās, protestējot pret Andrieva Niedras valdību.

Brīvības cīņās J. Vārsbergs bija izlūks un kara ziņotājs ģenerālim Jānim Balodim, līdz Valkai brauca ar divriteni, atpakaļceļu veica ar igaunu bruņoto vilcienu no Valkas līdz Lodei (1919).

J. Vārsbergs bija ievēlēts vairākās Tautas Padomes komisijās: agrārā, finanšu un budžeta, izglītības, nacionālietu, sabiedrisko darbu, un Satversmes Sapulces centrālā vēlēšanu komisijā. Viņš bija referents vairākiem likumiem.

J. Vārsbergu ievēlēja Latvijas Universitātes Organizācijas komisijā (04.09.1919.), apstipri-

nāja par mācībspēku Latvijas Universitātes Lauksaimniecības fakultātes Augkopības katedrā (05.09.1919.), bija tās vadītājs (1928-1939 un 1941-1944) un viņu ievēlēja par docentu (24.01.1920.). Viņš bija fakultātes tā saucamā "kodola" loceklis un piedalījās Latvijas Universitātes lauksaimniecības fakultātes organizēšanā un izveidošanā. Fakultātē viņš vienu gadu 1920. gados pildīja sekretāra un divus gadus dekāna pienākumus (1927-1929). No 1932. gada viņš bija profesors Latvijas Universitātes Lauksaimniecības fakultātē, vēlāk bija Jelgavas Lauksaimniecības akadēmijas profesors un tās valdes un padomes sekretārs (1939-1940 un 1941-1944).

J. Vārsbergs Latvijā ievēlēja sēkļu pārbaudi. Viņš bija Latvijas Agronomu biedrības priekšsēdētājs (1923-1935), Baltijas Valstu Agronomu savienības valdes loceklis un priekšsēdis (1931-1932), kā arī Starptautiskā lauksaimniecības institūta (Romā) Techniskās komisijas loceklis (1920. gadu beigās). Zinātniskos komandējumos bija Igaunijā, Lietuvā, Holandē, Vācijā un Skandināvijas valstīs.

J. Vārsberga dēlu Ivaru apcietināja 18.04.1941., Pievolgas kara apgabala Kara tribunāls piesprieda nāvessodu 19.11.1941., ko izpildīja Čkalovas apgabalā, Krievijā 01.04.1942.

J. Vārsbergs bija viens no 1944. gada 17. marta Latvijas Centrālās Padomes (LCP) Memoranda parakstītājiem. Trimdā devās no Sikraga (11.10.1944.) un Baltijas jūru šķērsoja pa daļai bez motora ar zēģeli; otro krastu sasniedza Slītē, Gotlandē, Zviedrijā (13.10.1944.).

Trimdā Zviedrijā strādāja Valsts sēkļu kontroles stacijā (1945-1950).

Stokholmā J. Vārsbergs bija viens no Zviedrijas Latviešu centrālās padomes (ZLCP) dibinātājiem (1953), ievēlēts padomē (1953-1961) un bija padomes priekšsēdis (1959-1961), kā arī bija Stokholmas latviešu draudzes priekšnieks (1945), Stokholmas Zemnieku kluba priekšsēdis, kā arī iesaistījās latviešu akadēmisko mācībspēku un agronomu kopās.

J. Vārsbergs sarakstījis grāmatas "Kūdras pakaiši" (1918), "Pļavas un ganības" (1923), "Skandināvijas zemēs" (1923) u.c. Publicējis ap 150 zinātniskus un populārzinātniskus rakstus lauksaimniecības jautājumos.

Jānis Vārsbergs ir apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa III šķiru (28.04.1927.), Latvijas Republikas Atbrīvošanas cīņu 10 gadu jubilejas medaļu (1928) un Kultūras fonda godalgu (1944) par pētniecības darbu "Seno latviešu laika pareģošana" un bija studenšu korporācijas "Gaujmaliete" goda filiāls (1927).

1930. gadi Jānis Vārsbergs (1. rindā, 5. no kreisās) un Paulis Lejiņš (1. rindā, 6. no kreisās). Latvijas Universitātes lauksaimniecības fakultātes profesori // Fotogrāfs nezināms. Avots Madonas novadpētniecības un mākslas muzejs

PLEIF – Pasaules latviešu ekonomikas un inovāciju forumam desmitgade

PBLA valdes priekšsēdis Pēteris Blumbergs un izpilddirektors Raits Eglītis intervijā Ligitai Kovtunai

Vai esat Latvijā, lai veiktu priekšdarbus nozīmīgajam notikumam – PLEIF desmitgadei?

P. Blumbergs. Īstenībā esmu “reģionālajā vizītē” – tikko ieradies no Oslo, kur piedalījos Norvēģijas latviešu organizāciju apvienības sanāksmē. Tikos ar 25 dažādu šīs zemes organizāciju vadītājiem kopā ar Ārlietu ministrijas Speciālo uzdevumu vēstnieci diasporas jautājumos Elitu Gaveli, ar Latvijas vēstnieku Norvēģijā Mārtiņu Klivi un Eiropas latviešu apvienības pārstāvjiem. Šai braucienā mans mērķis bija kā PBLA valdes priekšsēdim tuvāk iepazīties ar šī – visstraujāk augošā latviešu diasporas reģiona cilvēkiem. Norvēģijā dzīvo ap 15 tūkstošiem latviešu – no dienvidiem līdz Polārajam lokam. Man ir svarīgi zināt, kā viņi tur dzīvo, cik labi ir organizēti, varbūt viņiem ir vajadzīga kāda palīdzība. Arī saprast iemeslus, kāpēc latvieši tur ir ieradusies. Bet galvenais – saprast, ko darīt, lai arī tālajā Ziemeļzemē viņi nezaudētu saikni ar Latviju.

Un, ja jau tik tālu no Amerikas biju atlidojis, izmantoju gadījumu, lai ierastos Rīgā un tiktos ar PBLA Pārstāvniecības darbiniekiem, bet galvenais – lai veiktu priekšdarbus mūsu šīs vasaras galvenajam ekonomikas pasākumam – Pasaules latviešu ekonomikas un inovāciju forumam jeb PLEIF. Šogad jubilejas – desmitgadam.

Forums notiks 5. jūlijā, lielo Dziesmu svētku laikā, kad Latvijā ieradīsies ļoti kupls skaits tautiešu un viņu ģimenes locekļu.

P. B. Tieši tā, to, ka ieradīsies ļoti daudz ārzemju cilvēku, arī ņemām vērā, rīkojot šo jubilejas PLEIF. Pirmais notika 2013. gadā, arī Dziesmu svētku laikā. Idejas autors ir Jānis Kukainis, savulaik PBLA priekšsēdis, ļoti spilgta personība trimdas latviešos. Viņš ārzemju latviešu organizācijās ierosinājis daudzas iniciatīvas, un par pašu nozīmīgāko uzskatu viņa ierosmi trimdas organizācijām aktīvi iesaistīties NATO paplašināšanas laukā, respektīvi, cīnīties par Latvijas uzņemšanu aliansē.

Vēlos pieminēt, ka Jānim Kukainim pieder arī Amerikas latviešu jauniešu programmas “Sveika, Latvijai!” ideja, kas joprojām turpinās, un ik gadu uz Latviju brauc divas jauniešu grupas, lai iepazītu un iemīlētu savu senču dzimteni. Tai pievienojusies programma “Pavadi vasaru Latvijā!”, kuŗas ietvaros ārzemju latviešu jaunieši strādā Latvijas mūzejos, kultūras iestādēs, nometnēs. To vada Amerikas latviešu apvienības (ALA) aktiviste un bijusi valdes locekle Līga Ejups.

PLEIF ļoti ātri un spēcīgi iedzīvojas latviešu sabiedrībā, izpletās pa pasauli, līdz pat Austrālijai. Kā tas izdevās?

P. B. Tas tiešām ir viens īsts veiksmes stāsts! Kad nācām klajā

ar PLEIF ideju 2013. gadā, Dziesmu svētku laikā, atskanēja balss: bet mēs gribam dziedāt, dejojot un baudīt Latvijas vasaru, nevis runāt par biznesu! Jānis Kukainis prata pārliecināt – būs gana daudz tautiešu un viņu ģimenes locekļu, kuŗu vidū ir arī cittautieši, kas varbūt tieši vēlēties runāt par biznesu. Viņi, visticamāk, nedziedās un nedejos, un viņiem būs vērtīgi skatīties uz biznesa iespējām Latvijā. Kur nu vēl labāks laiks uzņēmīgiem cilvēkiem no Amerikas, Kanadas, Austrālijas u. c., lai tiktos ar daudz interesantiem cilvēkiem. Turklāt vasarā, kad ļaudis ceļo. Un tā notika – cilvēki satikās, apspriedās, izveidoja biznesa kontaktus.

Radās “Spotlight Latvia” – arī kā atzars no PLEIF?

P. B. Jā, 2016. gadā, pēc trim gadiem, PLEIF ideja “izlauzās” no Latvijas, un notika ekonomikas forums Austrālijā. Radās doma ko līdzīgu sarīkot arī Amerikā un nosaukt to par “Spotlight Latvia” – tādējādi padarot to saprotamāku amerikāņiem. Pirmo “Spotlight Latvia” vadīja Latvijas Goda konsuls Čikāgā, viņš arī mans brālis, Roberts Blumbergs.

Vai tā tikāt ģimenē audzināti – strādāt kādu zināmu savas dzīves laiku Latvijai? Esi bijis ALA priekšsēdis, turklāt divas reizes, līdzās veiksmīgai advokāta karjērai. Un vēl esi četru bērnu tēvs.

P. B. Vecāki mūs jau no agriem dzīves gadiem mudināja strādāt sabiedriskā darba laukā un paši rādīja labu piemēru. Drīz vien sapratām, cik tas ir vērtīgi, kā paplašina apvāršņus un padziļina dzīves jēgu. Turklāt bieži vien dod daudz lielāku gandarījumu nekā “maizes darbs”. Runājot par “Spotlight” – tas bija gana sarežģīts projekts, un man bija vajadzīgs blakus uzticams cilvēks, kas spēj or-

pastāvīgs veidojums – Latvijas-Amerikas tirdzniecības palāta. Ideja radās tolaik Latvijas vēstniekam ASV Andrim Teikmanim, to atbalstīja ALA, atdodot palātai savas iestrādes darbā Latvijas tautsaimniecības atbalstam. Palātu vada jauni, skoloti, enerģiski cilvēki, kā Jānis Bergs, Lauris Lambergis, Mikus Kīns u. c. Jāteic, šī darbības joma ir nodota enerģisku profesionāļu rokās.

PLEIF ģeografija aizvādinātos desmit gados, kā jau minējām, ir plaša. Atskatisimies uz pirmajiem!

R. E. Pēc Melburnas un Amerikas veiksmīgajiem forumiem 2018. gadā nolēmām, ka ģeografija jāpaplašina arī Latvijā, tā teikt –

Rīga nav visa Latvija. Tā divas reizes PLEIF sarīkojām Valmierā, un tie izdevās ļoti veiksmīgi. 2022. gadā PBLA kopā ar Ārlietu ministriju nolēma pavirzīties tālāk Eiropā un sarīkoja divas “biznesa brokastis” – Londonā un Frankfurtē.

Jums abiem noteikti ir prātā kādi paši spilgtākie, nozīmīgākie fakti, veiksmes! Man prātā “Latvijas finiera” panākumi pēc paša pirmā foruma.

R. E. Par ļoti spēcīgu panākumu uzskatu divu Latvijas filmu kontraktus Losandželosā. Te piebildīšu, ka mums, rīkotājiem, jau nav zināma visa informācija, kā veidojušies biznesa kontakti, kā sadarbība attīstījusies, – mūsu pienākums ir pildīt tādu kā “sāvēdēja” lomu un savest kopā Latvijas un diasporas uzņēmējus.

Un vēl – biju klāt abos Valmieras forumos. Pirmajā bija sarīkota “kontakta birža”, Valmieras teātri, uz skatuves. Bija tik interesanti tuvplānā redzēt, kā uzņēmēji satiekas, iepazīstas, risina sarunas un nevar vien beigt. Nebija viegli viņus dabūt prom no tā garā galda!

P. B. Es, savukārt, kā labu panākumu atceros amerikāņu *venture capitalist* uzņēmēju pirmajā “Spotlight”, kad konferences laikā viņš nolēma ieguldīt latviešu firmā CENOS, kas nodarbojas ar “3D simulation software”. Tajā pašā konferencē lielais ASV veikals *Walgreens* pasūtīja preces, piemēram, jogas paklājiņus, no Latvijas firmām, ar ko bija iepazīnušies.

Cik cilvēku parasti ierodas PLEIF?

R. E. Ap 250 – 300, kad pandēmijas laikā strādājām attālināti, tīmekļa vidē, bija vēl vairāk.

Kādas galvenās tēmas būs šajā, desmitajā forumā? Un galvenie rīkotāji?

P. B. PBLA uzticamais partneris Ārlietu ministrija, Rīgas Dome, Nodarbinātības valsts aģentūra un Latvijas investīciju un attīstības aģentūra (LIAA), kā arī, protams, ALA ar savu kuplo ziedotāju pulku, Amerikas-Latvijas tirdzniecības palāta, organizācija “Red Jackets” u.c.

Runājot par galvenajiem foruma virzieniem, vēlos pieminēt mūsu šīgada jauninājumu – piesaistīt to latviešu dzīvesbiedrus, kuŗi te ieradusies uz Dziesmu svētkiem. Līdz ar to foruma darba valoda būs angļu. Un šos ļaudis mēs sauksim par “friends of Latvia”!

Forumā plānoti divi lieli sarunu paneļi – viens makroekonomikas jomā, kur piedalīsies gan premjers Krišjānis Kariņš, gan nozaru ministri, bankieri, piemēram, mūsu tautietis Nils Melngailis u. c. Otrs – mikroekonomikas jomā, kur spriedsim par

gluži konkrētām lietām, kas attiecas uz uzņēmējiem. To vadīs Kaspars Rožkalns, LIAA vadītājs. Pēc tam sadalīsīmes darba grupās: pakalpojumu sfēra, inovācijas un sadarbība ar pašvaldībām. Te strādāsīsim latviešu valodā.

Svarīga tēma būs arī biznesa vide Latvijā, jautājumi, kas saistās ar darbaspēka saglabāšanu un tā aizplūšanas regulējumu. Savu daļību te apstiprinājis Rīgas galva Mārtiņš Staķis.

Caurviju tēma visā forumā, protams, investīcijas un tām labvēlīga vide Latvijā. Mēs šo jautājumu esam paredzējuši risināt uz pozitīvu, veiksmīgu stāstu pamata – tas PLEIF atšķirs no citiem biznesa forumiem. Mūsu – diasporas organizāciju mērķis ir celt latviešu pašapziņu, ļaut noticēt iespējām, spēcīnāt patriotismu, no vienas puses. No otras – rosināt savus ārzemju partnerus investēt Latvijā. Ar vārdu sakot, stiprināt savstarpējās biznesa saites un visiem kopā palīdzēt savas valsts tautsaimniecībai visos iespējamajos veidos.

Manā izpratnē tas cieši saistās ar Latvijas tēla veidošanu un spodrināšanu

P. B. Katrā ziņā! Ne velti mūsu paneldiskusijas balstīsies tieši uz svarīgākajām, attīstītākajām, cerīgākajām ekonomikas jomām, piemēram, IT, ar ko varam lepoties pasaules līmenī, kā arī transporta (*Rail Baltica!*) un enerģētikas jomām.

Vai PBLA uzmanības un rūpju lokā būs iekļuvusi arī Latgale?

P. B. Jā, ir gluži jaunas ziņas – ir pieņemts lēmums – septembrī, kad PBLA valde pulcēsies savā gadskārtējā sēdē, rīkot izbraukuma sēdi Daugavpilī, robežas apmeklējums. Protams, arī kultūras pasākumi.

PBLA ir pārliecināti paudusi savu atbalstu Valsts aizsardzības dienestam.

P. B. Un tāda ir arī mana personiskā pārliecība – mēs nevaram palauties tikai uz citzemju NATO karavīriem, mums aktīvi jāiesaistās pašiem. PBLA pavisam konkrēti iesaistīsies komunikācijas veidošanā, informēšanā. Nedrīkst pieļaut, ka jaunieši sāktu atteikties no Latvijas pavalstniecības. Pirmais solis jau ir veikts – ir pieņemts lēmums diasporas jauniešu iesaūkšanu atlikt līdz 2027. gadam, lai šajos četros gados izveidotu pārdomātu un pamatotu sistēmu.

R. E. Piebildīšu – diasporas jaunieši var dienestā iestāties brīvprātīgi, un, runājot hokeja terminoloģijā, pirmais “mūšējo” piecīnieks VAD jau gandrīz esot gatavs. Tāda iepriecinoša ziņa!

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība “Laiks-BL”

MAF
Mediju atbalsta fonds

SALLIJA BENFELDE

Sava ceļa gājēji

Dizaina grafiķe **Sandra Ošiņa** un viņas dzīvesbiedrs fotografs **Valdis Ošiņš** ir izglītības un kultūras atbalsta biedrības “Balta” dibinātāji un iedvesmotāji. Par biedrību viņi mājaslapā raksta: “Katram projektam – blogam, mācību kursam, grāmatai, izstādei vai pētījumam piesaistām dažādus dalībniekus, cilvēkus, kuri rok dziļumā un kuri aizrautība ir lipīga. Mums ir svarīgi iesaistīt dažādu paaudžu cilvēkus, radošus, iedvesmojošus, trakus spriedzekļus vai introvertus urbējus, kuri dažāda pasaules redzējums krāšņo mūsu dzīvi. “Jāpiebilst, ka “Baltas” projekti nav klasiskie biznesa projekti, tie ir Ošiņu sirdsdarbi, kas ļauj nopelnīt arī dienišķo maizīti. “Biedrība ir kā mūža darbs,” saka Valdis. Projektu sarakstā ir gan Etnografiskā ekspedīcija, gan “Garšīgā Latvija”, ir izdotas vairākas grāmatas, arī kalendāri ar Latvijā augošām puķēm, 2023. gada kalendārs “Klusuma daba” ar Valda fotografijām.

Mākslas un dzīves skola

Sandra ir rīdziniece, astoņdesmitajos gados beigusi Lietišķās mākslas vidusskolu. Viņa teica, ka laika gaitā iemācījusies strādāt ar tekstiem, var gleznot – ar krāsām, ar datoru, ar vārdiem. “Savulaik gribējām, lai arī citi var mācīties, abi ar Valdi 2005. gadā atvērām firmu “DigitalGuru”, kurā ir kursi, meistarklases un datorapmācība. Tajā esam mācījušies arī paši, tajā var apgūt radošajā darbā un uzņēmējdarbībā vajadzīgās digitālās prasmes. Mums ir bijuši no šū digitālā pieraksta kursi, Valdis māca arī fotografēt. Tas ir mūsu nopietnākais maizes darbs, pārējie ir mīlestības darbi,” stāsta Sandra. Savukārt Valdis ir madonietis, beidzis mēbeļu galdnieka arodu Cēsīs. Interesanti, ka tā laika skolas telpās tagad atrodas Pasaules latviešu mākslas centrs. Interesants ir Sandras un Valda satikšanās stāsts, kad vaicāju, kā viņi iepazinās, abi smeja, ka viņiem bija dienesta romāns. Tolaik, beidzot skolu, kas deva arī profesiju, bija vajadzīgs vai nu pieprasījums no darba vietas, vai arī valsts nosūtīja uz kādu vietu strādāt.

Sandra atceras, ka nosūtījums, visticamāk, būtu bijis uz Balvu pusi, un uz turieni deviņpadsmitgadīgajai meitenei lāgā tomēr neesot gribējies braukt. Sandras mamma izmisīgi meklējusi darba vietu meitai, vienīgais, ko viņa atradusi, bijusi mākslinieciskās ražošanas darbnīca Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrībā (BUB). Tā arī ražoja dažādus aģitācijas materiālus, brīdinot cilvēkus būt uzmanīgiem, lai neizceļas ugunsgrēki. Sandra aizgājusi pēc pieprasījuma, darbnīca bijusi divstāvu koka māja Stabu ielas galā. Priekšnieks sacījis, ka aizvedīs Sandru apskatīties, bet ka viņa noteikti tur negribēsot palikt. “Atbildēju, lai parāda to darba vietu. Mājiņā man viss ļoti patika, tur bija krāsu bundžas, sietspiedes rāmji un sieti. Otrajā stāvā bija izgulēts divāniņš, kas-

Sandra un Valdis Ošiņi // Foto: Andris Eglītis

tes ar tukšām kefīra pudelēm... Man tur patika, un teicu, ka palikšu, gribu tur strādāt. Priekšnieks atteica, ka tas nav nopietni, lai meklēju kaut ko citu, bet es nepiekritu. Tā 1. augustā sāku strādāt. Atnācu uz darbu un satiku Valdi Ošiņu, jo viņam, iebraucējam no Madonas, īsti nebija kur dzīvot. Viņš tur gan dzīvoja, gan strādāja. Iespieda sietspiedē visdažādākās lietas. Pēc darba, vakaros, sākās istā dzīve. Pie Valda nāca draugi no Mākslas akadēmijas, tā bija kā Akadēmijas filiāle. Nāca Andris Breže, Ojārs Pētersons, Ivars Mailītis – drukāt grafikas, savus mākslas darbus, jo tolaik Latvijā sietspiedē nebija neviena labāka meistara par Valdi,” atceras Sandra. Valdis papildina, ka tur tiešām bijusi kā Mākslas akadēmijas filiāle, kursa darbus un diplomdarbus nākuši dru-

kāt studenti, un Sandra piebilst, ka vēl šodien Mākslas muzejā var redzēt izstādi “Mūra nojaukšana”, kurā ir Valda un Andra Brežes un Andras Neiburgas kopīgs mākslas darbs no tā laika. Sietspiede bija saistīta ar fotografiju, vispirms attēls bija jādabū uz filmām, un Valdis apguva fotografēšanu. Tā toreiz sākās viņa fotografa darbs, turklāt vēlāk Valdis arī mācījās pie foto meistariem “DigitalGuru”. “Tā bija īsta radošā dzīve, es biju fascinēta no tās, sapratu, ka neko citu es nemeklēju. Togad Mākslas akadēmijā neiestājos, jo man gribējās vispirms mazliet pastrādāt. Tur es iemācījos ļoti daudz. Pēc diviem gadiem apprecējāmies ar Valdi. Iestājos Akadēmijā, bet pēc kāda laika sapratu, ka rūpnieciskais dizains mani nesaista, bet uz citu nodaļu – uz grafisko dizainu nevarēja

pāriet. Aizgāju no Akadēmijas, jo man bija iespēja mācīties strādāt uz makintoša datoriem, kas tikko bija ienākuši Latvijā. Tas bija vēl pirms laikraksts “Diena” sāka strādāt ar datoriem, ar kuriem tapa avīze. Latvija kļuva brīva, viss kļuva tik interesants un valdzinošs, visu gribējās pamēģināt,” atceras Sandra.

Toreiz arī tapa latu dizains, jo Latvija atjaunoja savu naudu. Latu papirnaudas dizains tapa kā kopīgais Valda un Imanta Žodžika darbs, viņi bija atjaunoto latu papīra naudas zīmju digitālo attēlu grafikas un dizaina autori, jo uzvarēja konkursā. Tā bija pasaulē pirmā digitāli veidotā nauda.

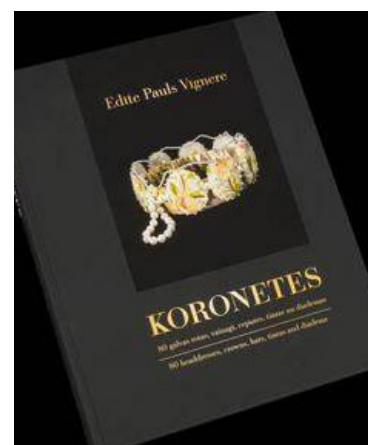
Vaicāta, vai Valdis kādreiz mājās arī kaut ko uztaisa no koka, Sandra saka, ka skaistākais, ar ko viņa lepojas, ir garšaugu kastītes ārā pie sienas, kurās aug

estragons, timiāns, dievkociņš, un smejas, ka Valdis perfekti protot asināt nažus, kas viņai virtuves darbos ir ļoti svarīgi. “Domāju, ka par to mani apskauž visas manas draudzenes un radnieces,” smaida Sandra.

Ošiņiem ir meita Milda un dēls Mārcis. Meita dzīvo Rīgā, pabeigusi divas mākslas skolas un Mākslas Akadēmiju. Kādu laiku strādājusi Jaņa Rozentāla Rīgas Mākslas skolā. Paticis gan darbs, gan kolēģi bijuši ļoti labi, bet slodze milzīga, un alga tik maza, ka aizgāja no skolas un tagad strādā “DigitalGuru”. Dēls dzīvo Austrijā, Vīnē, strādā vēstniecībā un šogad pabeigs filozofijas studijas augstskolā. Viņš dzied latviešu kori, un ar savu kori piedalīsies Dziesmu svētkos šovasar.

Grāmatu stāsti

2016. gadā grāmatā “Koronetes” 184 lappusēs publicēta tekstilmākslinieces Edītes Pauls-Vignerers pusotra gada laikā radīto 80 vainagu, kroņu, tiāru, diadēmu un galvassegu kolekcija, papildināta ar Noras Ikstenas esejām. Teksti tulkoti arī

angļu valodā. Pašlaik top grāmata “Ak, sievietes”, kurā būs skatāmi citi Edītes Pauls-Vignerers darbi un arī stāsti no viņas dzīves. Savulaik 2009. gadā Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejā bija skatāma mākslinieces Edītes Pauls-Vignerers personalizēta “Ak, sievietes!”, par kuru viņa sacīja: “Laika gaitā esmu sapratusi, ka ne tikai dzīvības noslēpums ir sievietē, viņa ir stipra, varoša un garīga būtne.” Un tagad top grāmata. Abu grāmatu – “Koronetes” un “Ak, sievietes” – fotografiju autors ir Valdis Ošiņš. Biedrības paspārnē iznākušas arī vairākas grāmatas ar latviešu fotogrāfu darbiem: Gvido Kajona “Tēma 011”, kurā melnbaltās fotogrāfijas tapušas Padomju Latvijas laikā un vispirms bija skatāmas izstādē. Savulaik tika arī izdota izcilā māksliniece Ilmāra Blumberga ilustrētā grāmata, kurā iekļauti antikās literatūras pieminekļi, divi Hēsioda eposi – “Teogonija” un “Darbi un dienas” Augusta Ģiezena tulkojumā un Ābrama Feldhūna redakcijā.

2016. gadā Sandra un Valdis izdeva arī grāmatu “Eiropas vēsture latviešu virtuvē” ar Valda fotografijām un Sandras rakstītajiem tekstiem.

(Turpinājums 9. lpp.)

Prof. Ilmāra Lazovska Medicīnas fonda stipendijas 2023

Latviešu ārstu un zobārstu apvienība (LĀZA) jau 18 reizi piešķir Prof. Ilmāra Lazovska Medicīnas fonda stipendijas labākajiem medicīnas studentiem, lai palīdzētu un atbalstītu viņus ceļā uz ārsta amatu. Kopējais stipendiju apjoms šogad ir 6 000 USD.

Pēc iesniegto dokumentu izskatīšanas, atlases komisija tikās ar pretendentiem 20. maijā no plkst. 16.30 – 21.00 Skolas ielā 3, Latvijas Ārstu biedrībā klātienē un ZOOM.

Sarunā ar 14 pretendentiem piedalījās LĀZA valdes locekļi – fonda veidotājs un vadītājs Dr. Ēriks Niedrītis (ASV), asoc. prof. Daina Dreimane (ASV), P. Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja pārstāvis vēsturnieks Mārtiņš Vesperis, Dr. Edīte Lazovska, Jauno ārstu asociācijas valdes loceklis Dr. Jānis Vētra un LĀZA biroja vadītāja Dr. Kamena Kaidaka (Latvija).

Profesora Ilmāra Lazovska Medicīnas fonda stipendiju 1000 USD apjomā ieguva četri Latvijas medicīnas augstskolu vecāko kursu studenti – **Elīna**

Fainveice (RSU/4 kurss), rekomendāciju sniedza prof. Ilze Grope, bērnu infektoloģe, un Dr. Ēva Puķīte, pediatre, bērnu gastroenteroloģe; **Dāniels Makoveckis** (RSU/4. kurss), rekomendāciju sniedza doc. Gita Gersone, RSU Fizioloģijas un biokīmijas katedra, un prof. Ilze Štrumfa, RSU Patoloģijas katedras vadītāja; **Antons Miščenko** (RSU/4. kurss), rekomendāciju sniedza doc. Jevgeņijs Proskurins – RSU MF Fizikas katedras vadītājs, un Dr. biol. Artūrs Ābols – Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centra vadošais pētnieks; **Aija Tumova** (RSU/6. kurss), rekomendāciju sniedza asoc. prof. Ingus Skadiņš – RSU Medicīnas fakultātes prodekāns, docētājs RSU Bioloģijas un mikrobioloģijas katedrā un asoc. prof. Kaspars Auslands – Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas neiroķirurgs, RSU Neiroloģijas un neiroķirurģijas katedras docētājs.

Profesora Ilmāra Lazovska Medicīnas fonda veicināšanas stipendijas (500 USD) ieguva

četri studenti: **Marta Anna Ozoliņa** (LU/5. kurss), rekomendāciju sniedza asoc. prof. Džanna Krūmiņa, Anatomijas un histoloģijas katedra, un doc. Dagnija Gulbe, LU Medicīnas fakultātes lektore; **Agate Kristena Krieviņa** (LU/6. kurss), rekomendāciju sniedza prof. Gundega Knipše – LU MF Anatomijas un histoloģijas katedras vadītāja, un Ph.D. Kaspars Peksis – otorinolaringologs, **Evita Kokina** (RSU/5. kurss), rekomendāciju sniedza Ph.D. Gunta Laizāne, RSU Pediatrijas katedra, BKUS 21.nodaļas virsārste, bērnu infektoloģe, un Dr. Ingvars Rasa, endokrinologs, RAKUS stacionārs Gaiļezers, LOKMSA prezidents; **Anna Ilva Miķelsons** (RSU/6. kurss), rekomendāciju sniedza prof. Gunta Laz-

dāne, Dzemdniecības un ginekoloģijas katedra, Sabiedrības veselības institūta vadošā pētniece Rīgas Stradiņa universitātē,

un asoc. prof. Anna Miškova, ginekoloģe, dzemdību speciāliste, RSU Dzemdniecības un ginekoloģijas katedra.

Visi 14 pretendenti saņēma pēc sarunas dāvanā *LĀZA Apkārtrakstu nr.171* un ielūgumu uz LĀZA svinīgo sarīkojumu kopā ar saviem atbalstītājiem pasniedzējiem.

Stipendijas nodrošina Ojāra Veides fonds, ko līdz šim vadīja prof. Kaspars Tūters, bet no 2023. gada fondu vadīs asoc. prof. Juris Lazovskis. Fonda valdē ir LĀZA biedri Inese Flude (Kanāda) un Ingrīda Šķetris (Kanāda). Plašāk par Ojāra Veides Fondu jaunajā *LĀZA Apkārtrakstā* Nr 171.

Prof. Ilmāra Lazovska stipendijas pasniegs svinīgā sarīkojumā 30. jūnijā LĀB telpās no 10.00 – 12.00 Dziesmu svētku noskaņās. Laipni lūgti visi visu gadu LĀZA stipendiāti, kā arī draugi un atbalstītāji!

Sava ceļa gājēji

(Turpināts no 8. lpp.)

“Garšīgā Latvija” un Annas stāsts par rupjmaizi
Vispirms tapa blogs “Garšīgā Latvija”, kur atrodami stāsti un receptes aptuveni no 50 pasaules valstīm. Blogs tika izveidots, jo bija 2008. gads, smaga krīze.

Daudzi aizbrauca no Latvijas, pajuka arī Sandras un Valda biznes. Sandra atceras, ka cilvēki neko negribēja, nevienam neko nevajadzēja, tāpēc ideja bija pastāstīt par latviešu receptēm, par bērības garšu, kas bieži saista ar Latviju arī tos, kuri aizbrauc, neļauj to aizmirst, jo Latvijā tiešām ir labi ēdieni, labi produkti, citās valstīs pietrūkst gan meža zemeņu, gan daudzu Latvijas ābolu šķirņu. “Vācot receptes no draugiem un paziņām, tās meklējot, bija redzams, ka ietekme mūsdienu virtuvē ir no visdažādāko tautu virtuvēm, no tiem, kuri mūs gadu simtos

iekarājuši, kādas tautas te gājušas pāri, bet nav tā, ka latviešiem nebūtu arī savu receptu. Apvienojoties mūsu virtuves garšām un tradīcijām ar visām tām ietekmēm, ir izveidojusies latviešu šodienas virtuve,” teic Sandra. Pētot receptes, tapa grāmata “Eiropas vēsture latviešu virtuvē”. Grāmatā gan nebija tās receptes, kuŗas ir tikai latviešu, jo to nav maz. Vēl būs cita grāmata, tikai par latviešu virtuvi, un tā pašlaik top.

Runājot par ēdieniem un receptēm, pastāstu Sandrai, ka jau sen latviešu iecienīto ēdienu – karbonādes, gatavoju tikai, pirms cepšanas apslakot ar istu citrona sulu un tad kādu laiciņu ļaujot karbonādei marinēties. Sandra smeja, ka tas nāk no Vīnes virtuves, bet Valdis piebilst, ka vienmēr jau var kabatā nēsāt citronu, ja citu gatavotās vairs tā negaršo. Sandra arī pastāsta interesantu aizkustinošu stāstu par rupjmaizi, kuŗas pietrūkst tik daudziem latviešiem ārvalstīs, un te Sandras stāsta fragments no bloga par Annu Romanovsku, ar kuŗu Sandra mācījās vienā laikā Lietiškās mākslas vidusskolā. Drīz pēc skolas beigšanas, Anna apprecējās un aizbrauca uz Kanadu.

“Par Annu es neko vairāk nezināju līdz laikam, kad 2021. gada pavasarī pandēmijas laikā, sēžot mājās, sāku vākt materiālus, lai rakstītu grāmatu par skolas laika atmiņām. Kursā biedri dalījās ar kontaktiem sociālajostīklos. (..) Tā es *feisbukā* sakontaktējos ar Annu. Biju ļoti pārsteigta, kad Anna man atrakstīja vēstuli. Viņa uz laiku ir

Sandra Ošiņa un Anna Romanovska 2021. gada 28. novembrī Rīgā. Apmainījāmies ar pašcepto rupjmaizi // Foto: Valdis Ošiņš

iebraukusi Latvijā un no Kanadas man atvedusi pašas cepu maizi. Rudzu ierauga rupjmaizi, ko cep nu jau kādu laiku. Visu procesu nācies apgūt pašai, sākot no ierauga gatavošanas, beidzot ar receptes pieslīpēšanu. Jo rupjmaize ir vienīgais Latvijas ēdiens, tā bērības garša, kuŗas ļoti pietrūcis, dzīvojot Kanadā. Maizi pēc atvešanas Anna bija sasaldējusi un pirms mūsu tikšanās atlaidinājusi. Viņa to uzkarsēja uz pannas kopā ar sviestu, un tā bija viena no garšīgākajām rupjmaizēm,

ko esmu ēdusi. Tik ļoti īpaša, ar stāstu.”

Un īpašs un aizkustinošs ir arī Annas nopublicētais stāsts blogā, te ieskatš viņas stāstītājā: “Es ļoti satuvinājos ar mammas māsiņu Marutu Rei (*Ray*), dzimušu Maruta Lietiņš, kuŗa pēc Otrā pasaules kara bēgļu gaitās kopā ar vecākiem emigrēja uz ASV. Pēc pārceļošanas pa dažādām pilsētām Maruta beidzot nonāca Šarlotsvilā (*Charlottesville*). Kādu laiku viņa dzīvoja arī Ņujorkā, kur latviešu kopiena ļoti stingri turējās kopā. Šajā

Ņujorkas latviešu kopienā bija kāda sieviete, kuŗai bija laba rupjmaizes recepte. Viņa to ļoti glabāja un nevienam nedeva. Viņa pati gribēja būt vislabākā maizes cepēja Ņujorkā. Šīs sievietes meita domāja, ka tā nedrīkst darīt, ka tā nav pareizi. Viņa nozaga mammai recepti un dalījās ar draudzenēm. Un tā Maruta, manas mammas māsiņa, tika pie tās receptes. Recepte ir uzrakstīta angļu valodā. (..) Kad sākās pandēmija, teicu Marutai, ka es pati gribētu cept maizi, Maruta man iedeva to recepti. Es nekad mūžā nebiju cepusi maizi, man nebija, kam paprastīt padomu. Un es sāku meklēt internetā. Un atradu “Garšīgo Latviju”, Sandras blogu. Un man tas tā palīdzēja! Es izlasīju visu: kā taisīt ieraugu, kā cept maizi, kas notiks, ja būs par daudz ūdens vai par maz, man tas ārkārtīgi palīdzēja un ļoti iedvesmoja. Un tā es pati sāku cept rupjmaizi. Un es toreiz nolēmu: kolīdz nākamo reizi braukšu uz Latviju, es to recepti vedīšu atpakaļ. Jo tai ir jābūt Latvijā.”

Par ēdieniem Sandrai ir daudz stāstu, tie lasāmi arī blogā *www.garsigalattija.lv*, un viņa teic, ka patiesībā mēs esam atvērti pret pasaules garšām, bet laukos jo-projām vairāk kafējnicās sastopamas klasiskās karbonādes un kotletes, šokolādes krēms ar ogu ķiseli. Tomēr tas netraucē latviešiem baudīt un priecāties par ēdienu. “Kā teica Imants Ziedonis – latvietim vajag maizi un dziesmu!”, sarunu beidzot saka Sandra un Valdis.

Starptautiskā mūzikas projekta “MiC Open Orchestra” tūre sākusies Latvijā Ieņēmumi tiek ziedoti Ukrainas atbalstam

Ar elektroakustiskās mūzikas programmu 20. maijā koncertā Cēsu izstāžu namā tika atklāta starptautiskā projekta “Mūzika aplī” (*Music in the Circle – MiC*) radošā tūre. Tā turpināsies piecās dalībvalstīs, katrā no tām priekšnesumā iesaistot arī vietējos mū-

ziķus un māksliniekus. Cēsu programmā Latviju pārstāvēja ģitārists Jānis Bērziņš un Latvijā studējošā ukraiņu flautiste Olga Marinčaka. Koncerta programmu papildināja ukraiņu mākslinieces Marijas Zenkovas grafiskā performance un Danas Va-

siljevas veidotās gaismas spēles.

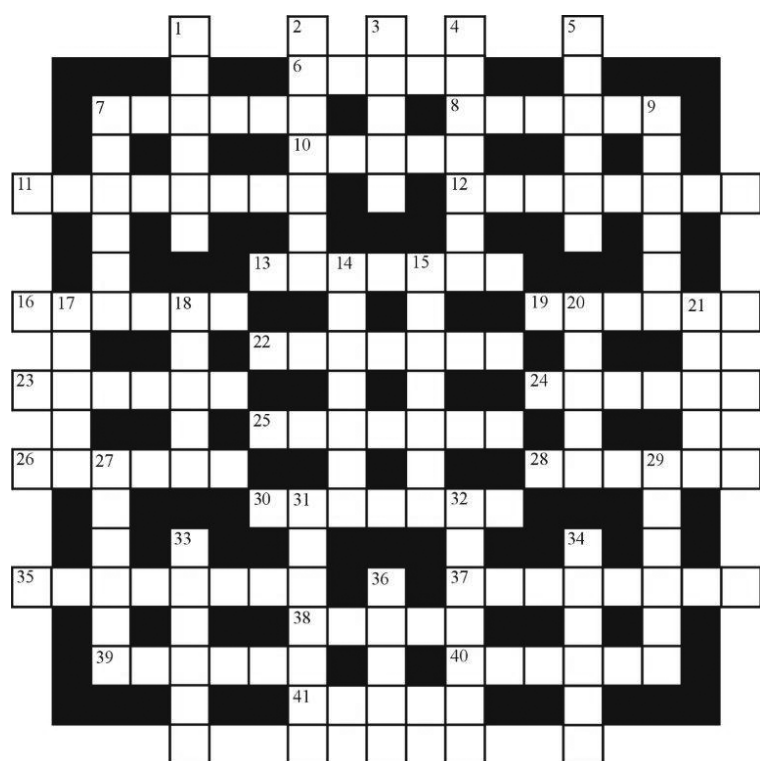
Cēsis par šīs sezonas pirmā koncerta vietu izraudzītas tāpēc, ka pagājušajā gadā piedalīties “Radošā Eiropas” projektā no Latvijas uz vairākām nedēļām Sicīlijā tika uzaicināts Pasaules latviešu mākslas centra

Projekta dalībnieki

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

Horizontāli: 6. Lielā asinsrites loka galvenā artērija. 7. Borskābes nātrija sāls. 8. Labdabīgs audzējs taukaudos. 10. Šķidruma patoloģiska uzkrāšanās audos. 11. Gliemji. 12. Šķidra zaļu forma – vairāku vielu šķīdums. 13. Plekstu dzimtas zivis. 16. Īriss. 19. Kāpelētājaugi. 22. Peldošu ierīču balsti. 23. Audumu krā-

sošanas paņēmieni. 24. Ziedes (sar. val.). 25. Ļoti ātrs divu skaņu vai divu akordu atkārtojums. 26. Karpu dzimtas zivs. 28. Kaislīga jūsmā. 30. Karpu dzimtas zivs. 35. Saulgozis. 37. Arbitri. 38. Asas muguras sāpes. 39. Biezs cukura šķīdums. 40. Mērcaurulīte. 41. Veģetācijas tips.

Vertikāli: 1. Našķis. 2. Kondi-

torejas izstrādājums. 3. Skrējienis, brauciens pa dabiski šķēršlotu apvidu. 4. Iesaukas. 5. Viskozi-tātes mērvienība. 7. No aitu piena gatavots siers. 9. Steidzamas, neatliekamas. 14. Medicīniskais instruments. 15. Medicīnas speciālists. 17. Lāčšomainis. 18. Sporta veids. 20. Neliels ūdenskritums. 21. Dabiska ūdenstilpe. 27. Gadalaiks. 29. No olām gatavots ēdiens. 31. Sausi augļi, neveroņi. 32. Dzīvojamās telpas. 33. Virieša vārds (aprīlī). 34. Dārza puķe. 36. Slikts ieradums (sar. val.).

Krustvārdu mīklas Nr. 19 atrisinājums

Horizontāli: 5. Karameles. 8. Testeris. 11. Sļepenas. 13. Sauna. 14. Grumba. 15. Indīga. 16. Sterils. 19. Spelte. 21. Ēdiena. 22. Terma. 23. Aniss. 29. Sapals. 30. Astere. 31. Piekust. 32. Palags. 34. Kurpes. 35. Darva. 37. Neļaipta. 38. Korintes. 39. Tuvinieki.

Vertikāli: 1. Skurba. 2. Brass. 3. Blusa. 4. Esteri. 6. Stimuls. 7. Remdena. 9. Eiropa. 10. Kupris. 12. Angīna. 17. Termosi. 18. Launags. 20. Ezers. 21. Tūska. 24. Salāte. 25. Masalas. 26. Cukurs. 27. Starene. 28. Irbene. 33. Sapiņa. 34. Kurmis. 35. Daiva. 36. Aknes.

(PLMC) Cēsis izpilddirektors **Kārlis Kanderovskis** (ģitara). Trīs vakarus pēc kārtas ar izrādēm piedalījās *Cēsu mazais teātris*.

Projektā piedalījās mūziķi Viola Okos (vijole, balss) no Ungārijas, Kika Boša (saksofons) no Nīderlandes, Jānis Bērziņš (ģitara) no Latvijas, Gorans Miloševics (sitaminstrumenti) no Serbijas, Roberto Fiore (bass) un Alfredo Giamančo (elektroniskā mūzika) no Itālijas. Klausītājiem piedāvātā programma tika veidota mūziķu un mākslinieku radošajā nometnē Ruckas mākslas rezidenču centrā Cēsis. Visā projekta laikā radītie audiovizuālie priekšnesumi tiks izrādīti starptautiskā mūzikas izstādē “MiC Expo” Sicīlijā nākamā gada septembrī.

Līdztekus mākslas projektam Cēsis notika arī kultūras dzīves organizatoru tikšanās. Kā dažādot mūzikas priekšnesuma for-

mas, kā iesaistīt mūzikas radīšanā dažādas sabiedrības grupas, kā jauniem mūziķiem droši uzsākt karjēru citās Eiropas zemēs – tie bija daži no jautājumiem, kas nodarbina projekta “MiC” dalībniekus no Latvijas, Itālijas, Ungārijas, Serbijas un Nīderlandes.

Latvijas tikšanās degpunktā ir Ukrainas kara bēgļu iekļaušana kultūras aktivitātēs, ukraiņu profesionālo un amatiermūziķu darbības iespējas Eiropā. Arī Cēsu koncerta ieņēmumi tiks ziedoti Ukrainas atbalstam. Projekta Latvijas aktivitātes organizēja biedrība “Skaņumāja”, atbalstīja Ruckas mākslas rezidenču centrs. Pasākumu finansē atbalstīja Eiropas Savienības programma “Radošā Eiropa” un Sabiedrības integrācijas fonds no Kultūras ministrijas piešķirtajiem Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Latvijā studējošā ukraiņu flautiste Olga Marinčaka

Mūziķi Kiek Bosch (Nīderlande) un Roberto Fiore (Itālija)

Latviešu tautastērps no Baškīrijas – koša un savdabīga interpretācija

Izstādes “Uzvilk Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē”

Gandrīz katrās latviešu mājās ārpus Latvijas bija un ir vismaz viens tautastērps, kas tiek augstu godāts un cienīts – vai nu paņemts līdz kā dzimtas relikvija no Latvijas, vai mantots no paaudzes paaudzē, vai pašu gatavots, austs un šūdināts, vai varbūt pasūtīnāts pie kāda no daiļamatniekiem. Tautastērps veido un uztur saikni ar Latviju.

Šovasar mūzeja un pētniecības centra “Latvieši pasaulē” izstādē “Uzvilk Latviju” būs aplūkojami 40 ārzemju latviešu tautastērpi un to valkātāju un darinātāju stāsti. To vidū būs arī savdabīgs – ļoti kolorīts un stilizēts – tautastērps, kas tapis Baškīrijā kā latviešu folkloras ansambļa “Atbalss” skatuves tērps un ir unikāla liecība latviešu tautastērpu tradīcijas izpaušmei ārpus Latvijas.

Krievijas Federācijā, Baškortostānas republikā atrodas Arhangeļskas rajons, kur Maksima Gorkija ciemā joprojām dzīvo daudzi latviešu izceļotāju pēcteči. Te, Urālu kalnu piekāpē, 19. gadsimta otrajā pusē izveidojās viena no latviešu zemnieku kolonijām, savulaik saukta par Archlatviešiem.

“Atbalss” – latviešu folkloras ansamblis Baškīrijā

Līdz 2021. gadam ciema vidusskolā notika gan latviešu valodas nodarbības, gan aktīva latviešu folkloras ansambļa “Atbalss” darbība skolotājas Ilonas Saverasas vadībā. Ja uz latviešu valodas stundām galvenokārt nāca latviešu pēcteču bērni, tad uz folkloras kopu nāca visi, kuri gribēja līdzdarboties – dziedāt, dejot, iet rotāļos. Kopā piedalījās vidēji 15–16 bērni no 5. līdz 11. klasei, lielākoties meitenes.

2017. gadā “Atbalss” ieguva paraugansambļa titulu, kas skolai un rajona administrācijai cēla prestižu, bet dalībniekiem un vadītājam – slodzi un atbildību noturēt kvalitātes līni. Folkloras ansamblis ar dziesmām un dejām uzstājās gan vietēja mēroga, gan republikas līmeņa pasākumos, devās braucienos uz Maskavu, Latvijas vēstniecību, pie latviešiem Sibīrijā, Omskas apgabalā. Arī uz Latviju. Bērniem ļoti patika šie braucieni. Ilona atceras: “Kad sāku vadīt ansambli 2009. gadā, viegli nebija – nebija disciplīnas. Kad sākām braukāt apkārt, attieksme bērniem mainījās.”

Nav zināms iedvesmas avots

Košais, savdabīgais tautastērps ir viens no pirmajiem latviešu folkloras ansambļa “Atbalss” tērpiem. Tas tapis 2004. gadā, gatavojoties dalībai Baškortostānas skolotāju konferencē, kas notika republikas galvaspilsētā Ufā. Pagaidām nav noskaidrots tautastērpa prototips vai iedvesmas avots, pēc kura tapis šis tērps. Domājams, tas ticis izgatavots kādā no vietējiem šūšanas ateljē, izmantojot pieejamos materiālus – sintētiskus audumus villainei, vestei un brunčiem, rūpnieciski izgatavotas lentītes rotājumiem. Izšūtajos rakstos, it īpaši vainagā, manāmi

neierasti, “cittautiski” motīvi.

Tērps uzskatāms par spilgtu lokālo versiju, kuŗas tapšanā, pieļaujams, visdrīzāk lielākā teikšana ir bijusi šuvējai – viņas zināšanām un attieksmei. Ilona zina stāstīt, ka tad, kad šūti nākamie tērpi folkloras ansambļa dalībniekiem, šuvējai aiznesta fotogrāfija ar latviešu tautastērpu paraugiem. Rezultātā tapusi tautiska veste no koši sarkana audu-

uzdāvināja istos, “riktīgos”, Latvijā darinātos tautastērpus ar vilnas brunčiem, lina krekliem. Ilona stāsta: “Šie latviešu tautastērpi piesaistīja apkārtējo uzmanību, jo tie darināti no dabīgiem materiāliem – vilnas, lina. Pastalas, zeķes – cita etnogrāfija, kas atšķiras no vietējo tautastērpu tradīcijām. Vietējo tērpi gatavoti galvenokārt no sintētiskas, baškīriem ar visādiem bimbūliem, krieviem – ar spīduliem. Mūsējie ir citādi. Viņiem raksturīga arī tā spilgtā krāsošanās. Es savām meitām mācīju, ka pie latviešu tautastērpa auskarus nevelk, ka tā nav latviešu tradīcija. Meitenes to ņēma vērā.”

Latviskā nots glaunā izpildījumā

Lai arī šis tērps ir diezgan attāls no vispārpieņemtā latviskā koda un etnogrāfiskā prototipa,

Lai cik ļoti kolorīts un stilizēts šis tautastērps bija, Kristīnesprāt, kaut kāda latviskā nots, kaut ļoti tāla, tajā idejā bija. “Meitenes vilka un bija ļoti laimīgas! Dzīve ir dzīve. Ir jāpieņem, ka viss plūst un mainās – labāk, lai ir kādi latviski elementi tērpā nekā nekas!” domā Kristīne.

Viņas laikā “Atbalss” dziedājuši un dejujuši kādi desmit bērni, arī dažas baškīru meitenītes. Togad notikuši daudzi pasākumi, jo Baškīrijā minoritāšu kultūra allaž tikusi augstu godāta un saglabāta, un latviešu folkloras ansamblim bija bieži jāuzstājas: “Togad bija svētki pēc svētkiem, visos “Atbalss” dziedāja – apmēram tā – kas aiz loga, par to dziedājam!”

Abas bijušās skolotājas Kristīne un Ilona atceras, ka folkloras ansambļa bērniem Baškīrijā

Latviešu folkloras ansambļa “Atbalss” dalībnieces Latvijā darinātos tautastērpos 2016. gada Jānos, atzīmējot Baškīrijas latviešu biedrības 20 gadu jubileju. Foto no I. Saverasas archīva

ma ar rakstiem, kas izšūti ar zelta diegu. “Visam pamatā ir attieksme – citiem liekas, ka viņi zina, kā vajag. Izdara, jo pašiem šķiet, ka tā ir pareizāk. Kad ieraudzīju pašūto vesti, pateicu, ka tādu bērni nevilks, jo tur nav vispār nekā no latviešu tautastērpa! Šuvējai neviens nesēž klāt, viņa izdara pa savam, nepievērš uzmanību niansēm, citādam. Tas ir attieksmes jautājums,” uzskata Ilona.

Īstie latviešu tautastērpi piesaista uzmanību

Šo tērpu folkloras ansambli vilkušas vismaz trīs bērnu ataudzes. Tādi, dažāda izmēra bijuši vismaz astoņi. Tie tika aktīvi izmantoti līdz 2013. gadam, kad Krievijas Latviešu Kongresa priekšsēde Lauma Vlasova nopirka un

tas piedalījies daudzos pasākumos un sniedzis daudz prieka Baškīrijas latviešu pēctecēm – folkloras ansambļa “Atbalss” dalībniecēm. Latviešu valodas skolotāja Kristīne Apse, kuŗa Maksima Gorkija ciema skolā strādāja 2004./2005. mācību gadā, atceras, ka, pirmo reizi ieraugot tikko pašutos un atvestos tautastērpus, bijusi vieglā šokā par tradīcijas izpildījumu: “Mani, pirmkārt, pārsteidza auduma izvēle. Un, otrkārt, visgrūtāk bija pieņemt villaini, jo tai villainei bija mala ar tādu divainu *a’la* baškīru rakstu – tas man likās viens trakulīgs panākums tautastērpa izpratnē. Un vēl kronis! Bet tas atkal saskanēja ar villaines malu. Kopumā jau izskatījās glauni!”

miļākie latviešu danči bija “Skroders sēž uz aku”, “Pērkonītis ducināja”, “Čūka driķos”, “Einam, šeinam” un “Krašovjaks”. No dziesmu repertuāra – “Mana dziesma”, “Mīl katrs baltu maizes rīku”, “Vai tādēļ nedziedāju”, “Lai bij vārdi, kam bij vārdi”.

Zināms, ka folkloras ansamblis “Atbalss” Maksima Gorkija ciema skolā vēl pastāvē, paretam vēl sanāc uz mēģinājumiem. Vai Baškīrijā tiek vēl vilkti latviešu tautastērpi un dziedātas dziesmas latviešu valodā, vai saglabāts latviskais mantojums, – to mums šajā drāmatiskajā ģeopolitisko pārmaiņu laikā neizdosies vairs objektīvi noskaidrot un pētnieciski dokumentēt. Jau tagad unikālā eksponāta sagādāšana izstādei un tautastērpa stāsta izziņāšana bija neierasti sarežģīts process. Liels un sirsnīgs paldies par sadarbību un atsaucību Ilonai Saverasai, Margaritai Tumanei un Latvijas vēstniecībai Krievijas Federācijā, Kristīnei Apsei, Laumai Vlasovai un Leonīdam Sietiņam! Izstāde “Uzvilk Latviju. Latvieša tautastērps pasaulē” no 2023. gada 9. jūnija līdz 3. septembrim būs skatāma Latvijas Nacionālās bibliotēkas izstāžu zālē, Rīgā, Mūkusalas ielā 3. Ieeja izstādē bez maksas.

Izstādes kurators: Marianna Auliciema un Ieva Vītola.

Izstādes tapšanu atbalsta LR Ārlietu ministrija, LR Kultūras ministrija, Sabiedrības integrācijas fonds, Valsts Kultūrkapitāla fonds, ziedojumi Ritas Grīslis Sējas piemiņai.

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena – 1,15 eiro
par cm² ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
- Atkārtotot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSĻUDINĀJUMIEM: 0,60 eiro par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU ĻUDINĀJUMS: NB! 60 eiro

Pasta adrese:

Gertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija:
Gertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011
(Darba laiks P,O: 9-17, Pk: 9-13)
Tālr. (redakcijā) +371 67326761,
+371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

ABONEMENTA MAKSA:

Brīvās Latvijas digitālo versiju

varat pasūtīt tāpat kā līdz šim.

- par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
- par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
- 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur Brīvās Latvijas mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-interneta>.

Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem Brīvās Latvijas lasītājiem, kuri tomēr vēlas lasīt avīzi drukātā versijā, piedāvājam pasūtīt Amerikas latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās pašas, kas kopš 2001. gada bijušas kopīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn. EUR 86

Dāvanā *Laika* Mākslas kalendārs 2021!

Samaksa: naudu ieskaitot SIA VESTA-LK kontā:

AS SEB banka, kods UNLAIV2X,
nr.: LV80UNLA0050016243516,
ar piezīmi BL

un norādot vārdu, uzvārdu un adresi.

Latviešu organizāciju un **privātie sludinājumi** maksā EUR 6,- par 10 mm augstu vienslejiņā platumā aizņemtu telpu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm) EUR 60,-

Komerčiālie sludinājumi EUR 12 par 1 slejas cm.

Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāliem vai segvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijas minēto faktu precizitāti atbild autors.

Lūdzam ziedojumus iemaksāt:

Biedrības Laiks-BL kontā –

SEB Banka,

nr.:LV60UNLA0050018705154

SPORTS SPORTS SPORTS

PASAULES ČEMPIONĀTS HOKEJĀ

LATVIJAS
HOKEJISTI
SASPRINGTĀ
CĪNĀ UZVEIC
NORVĒGIJU
2:1

Latvijas hokeja izlase trešdien "Arēnā Rīga" ar rezultātu 2:1 (0:0, 2:1, 0:0) pārspēja Norvēģijas valstsvienību, izcīnot otro uzvaru četrās spēlēs 2023. gada pasaules čempionātā. Vārtus Latvijai guva Rodrigo Ābols un Toms Andersons, bet Norvēģijai – Ludvigs Hofš.

LATVIJA – SLOVĒNIJA
3:2

Latvijas hokeja izlase 19. maijā, pasaules čempionāta spēlē izturēja pretinieku spiedienu pēdējā trešdaļā un ar 3:2 (1:0, 2:2, 0:0) pieveica Slovēniju, saglabājot cerības uz ceturtdaļfinālu. Latvijai šī bija trešā uzvara pēc kārtas un trešais panākums piecās spēlēs.

ČEHIJAS UN ASV HOKEJISTI
SVIN UZVARAS PASAULES
ČEMPIONĀTA MAČOS
UN SASNIEDZ
CETURTDALFINĀLU

Čehijas vīriešu hokeja izlase sestdien "Arēnā Rīga" svinēja uzvaru pasaules čempionāta spēlē, bet Tampērē pirmajā dienas mačā panākumu svinēja ASV, abām uzvarētājām nodrošinot vietu izslēgšanas spēlēs.

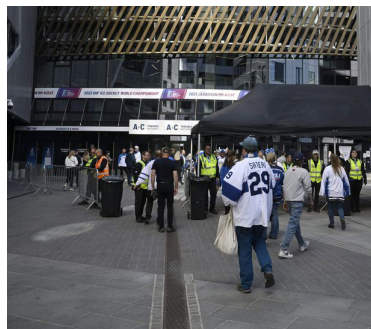
LATVIJA – KAZAHSTĀNA
7:0

Latvijas hokeja izlase 20. maijā pasaules čempionātā ar 7:0 (2:0, 3:0, 2:0) sagrāva Kazahstānas valstsvienību, turpinot ceļu pretī iekļūšanai ceturtdaļfinālam. Latvijas izlases labā divus vārtus iemeta Rodrigo Ābols, kamēr pa reizei izcēlās Rihards Bukarts, Oskars Batņa, Mārtiņš Dzierkals, Miks Indrašis un Kaspars Daugaviņš. "Sauso" maču aizvadīja vārtsargs Artūrs Šilovs, kurš atvairīja visus 16 Kazahstānas spēlētāju metienus.

Latvija guva savu ceturto uzvaru pēc kārtas. B apakšgrupā pēc piecām spēlēm 15 punkti ir Šveicei, 13 – Čehijai un 11 punkti – Kanādai, kuras jau nodrošinājušas vietu izslēgšanas turnīra spēlēs. 11 punktus sešās cīņās sakrājuši Latvija, pieci punkti ir Slovēnijai, četri sešās spēlēs – Kazahstānai un piecās Norvē-

ģijai, bet punktus nav guvusi Slovēnija. A grupā lidere ar 15 punktiem piecās spēlēs ir ASV, 14 punktus piecās cīņās sakrājuši Zviedrija, bet sešās spēlēs 13 punkti ir Somijai, visām jau nodrošinot vietu izslēgšanas turnīra spēlēs. Piecās spēlēs astoņi punkti ir Dānijai un seši – Vācijai, četri punkti – Francijai, divi – Ungārijai, bet viens punkts sešās cīņās ir Austrijai.

HOKEJA LĪDZJUTĒJS:
CENAS IR TRAKAS!
PAT ŠVEICĒ IR LĒTĀK

Hokeja līdzjutēji pie "Nokia Arena" Tampērē Foto: AFP/SCANPIX

Tampērē un Rīgā risinās pasaules čempionāts hokejā. Kā allaž, ārvalstu līdzjutēji cenšas atrast lētākos veidus, kā izbaudīt turnīra apmeklēšanu klātienē. Somijas izdevums "Iltalehti" aptaujājis vairākus līdzjutējus par apstākļiem pasaules čempionāta laikā. Gan Rīgā, gan Tampērē iestājušies vasarīgi laikapstākļi, taču daļu hokeja fanu nomāc dārdzība, ar kuru nācies saskarties, īpaši jau Tampērē. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, cenas ir kāpušas pasaules čempionāta populārākajam produktam – alum. Pirms gada Somijā arēnā alu varēja iegādāties par 8,90 eiro, tagad tas maksā 9,20 eiro, bet fanu zonā pat 11 eiro. Tikmēr Rīgā glāze alus maksā 6 eiro. "Cenas ir trakas! Pat Šveicē nav tik dārgi. Īpaši jau alum, un mēs nesaprotam, kāpēc tas ir tik dārgs," "Iltalehti" citē kādu līdzjutēju no Šveices. "Viesnīcas, dzērieni, viss ir sasodīti dārgs. Pasaules čempionātā cenas ir divreiz augstākas nekā parasti," Somijas sabiedriskajam medijam YLE sacīja kāds turnīra apmeklētājs. Restorāni un tirgotāji augstās cenas pamato ar to, ka dzīves dārdzība piespiedusi pacelt cenas un pārdot lētāk nav iespējams. Mika Mēkela no Turku atklāja, ka par trīs naktim viesnīcā Tampērē nācies samaksāt 1500 eiro. "Mēs ar sievu skatījāmies viesnīcu piedāvājumus, cenas restorānos un bijām, maigi izsakoties, šokēti. Varu teikt, ka nekad vairs neieradīšos Tampērē," viņš sacīja. Lai ietaupītu 500 eiro, viņa ģimene apmetusies Helsinkos, kas atrodas 180 km attālumā. Tampērē cenas par nakti viesnīcā svārstās no 243 līdz 525 eiro. Tikmēr hokeja līdzjutējs Matjē Grēners no Francijas par cenām nesūdzas, bet ir vilies, ka ezeru zemes

restorānos nav iespējams atrast zivju, jūras velšu ēdienus.

"Man ļoti garšo zivis, bet šeit tās nekur nevar nopirkt. Ļoti, ļoti divaini. Esmu bijis vairākos Tampēres centra restorānos, bet nekur nebija," puda Grēners. "Pati pilsēta ir patikama, prieks, ka turnīrs notiek šeit.

CILVĒKI DUSMĪGI PAR
LHF PIESKIRTĀJĀM
BIĻEŠU ATLAIDĒM

Biļešu cenas uz pasaules čempionātu hokejā ir raisījušas šūmēšanos iedzīvotāju vidū, taču ceturtdienas vakarā "noplūdis" Latvijas Hokeja federācijas (LHF) e-pasts pielējis eļļu sašutuma uguni, jo tajā LHF biedriem, hokeja klubiem un "hokeja sabiedrībai" piedāvāts atlaižu kods "SARAUJ", ar kuru biļetes uz Latvijas izlases spēlēm iespējams iegādāties ar 50% atlaidi. Ievadot šo kodu, cena tik tiešām samazinās par 50%. Lētākā biļete, kas bija pieejama uz spēli Latvija-Kazahstāna bija 89 eiro, taču par šo cenu palikusi tikai viena biļete. Visas pārējās maksā no 99 līdz 135 eiro. Cilvēki pauž sašutumu par šādu LHF rīcību, norādot, ka tādā veidā cieš tie cilvēki, kuri biļetes iegādājušies par pilnu cenu.

VAI UVIM BALINSKIM
IZDOSIES SPĒLĒT NHL?

Latvijas hokeja aizsargs Uvis Balinskis (attēlā) visās trīs sezonās Čehijas čempionātā pelnījis vairāk, nekā pārstāvēt Kontinentālās hokeja līgas (KHL) vienību Rīgas "Dinamo", Latvijas izlases sastāvā pasaules čempionātā spēlējošais aizsargs nesen noslēdza līgumu ar Nacionālās hokeja līgas (NHL) vienību Floridas "Panthers" un nākamajā sezonā dosies pāri okeānam.

Jaunatnes gados Balinskis nebija plaši zināms talants. Karjeru dzimtajā Ventspilī viņš sāka uzbrucēja pozīcijā un atzīst, ka aptuveni 16, 17 gadu vecumā zaudējis sapni, ka kādudien saņems NHL. Pats uzrakstījis vēstuli komandai Vācijā un devies uz turieni, pavadot divas sezonas un paralēli strādājot pastā. Straujš karjeras uzplaukums viņam sākās pēc atgriešanās dzimtenē. Pēc gada spēlētājs jau ar Latvijas izlasi aizbrauca uz pasaules čempionātu. Ar Rīgas "Dinamo" okupantu līgā Balinskis pavadīja piecas sezonas, komandu atstājot 2020. gadā, un tagad saka, ka tas bija labākais iespējamais lēmums.

"Man vajadzēja kādu jaunu izaicinājumu. Gribēju būt leģionārs, kuru turklāt piesaista kā līderi. Neteikšu, ka ar "Dinamo"

pavadīto laiku paliku neapmierināts, bet beigās tur nedaudz neskūti sanāca. Balinskis, kurš pirmos divus gadus Čehijā pavadīja Litvinov komandā, bet pirms šīs sezonas pārgāja uz "Liberecas Bili Tygri", ar 11 vārtiem un 24 rezultatīvām pieņemšanām kļuvis par regulārā čempionāta rezultatīvāko aizsargu.

Ventspilnieks stāsta, ka ziņu par Floridas "Panthers" interesi pirmoreiz no aģenta saņēmis rudenī. "Uz to ļoti neiespringu, gribējās aizvadīt ļoti labu sezonu. Pirms līguma parakstīšanas sarunājos ar "Panthers" kluba vadību; mums bija sapulce, aprunājāmies, iepazīnāmies un tobrīd sapratu, ka viss ir nopietnāk, nekā pats līdz tam biju domājis. Tas, ko viņi šajā zvanā solīja, lai pagaidām paliek pie manis. Negribu to stāstīt, kamēr izdosies piepildīt." Tā kā Uvim šovasar paliks 27 gadi, NHL specifisko noteikumu dēļ līgums noslēgts tikai uz vienu gadu. "Iespējams, ka šī ir mana vienīgā iespēja, jāņem un jāmēģina."

LEJNIEKS PĒC TIKMERA
ATKĀPŠANĀS TURPINĀS
VADĪT LOK

Latvijas Olimpiskās komitejas (LOK) prezidents Žoržs Tikmers (no kreisās) un LOK ģenerālsekretārs Kārlis Lejnietis // Foto: Evija Trifanova/LETA

Kārlis Lejnietis, kurš pēc Žorža Tikmera atkāpšanās no Latvijas Olimpiskās komitejas (LOK) prezidenta amata kļuvis par organizācijas faktisko vadītāju, turpinās pildīt savus pienākumus un nesešos Tikmera piemēram. Tikmers trešdien paziņoja par atkāpšanos no LOK prezidenta amata, "uzņemoties atbildību, kā arī lai pasargātu Latvijas spor-

tistus un arī savu ģimeni no aizkulišu intrigām un nepamatotiem apvainojumiem". Kā LR atklāja Lejnietis, kurš kopā ar Tikmeru strādājis pēdējos trīs gadus, viņš pagaidām negrāsās atkāpties no amata un par viņa palikšanu amatā tiks lemts nākamajā piektdienā, 26. maijā gaidāmajā LOK Ģenerālās asamblejas ārkārtas sesijā. Lejnietis LOK faktiski vadīja jau pēdējās nedēļas, jo Tikmeram pēc operācijas ir darbnepējas lapa.

Jau ziņots, ka LOK un Latvijas Basketbola savienība (LBS) šopavasara iesaistījās publiskā un konfliktējošā viedokļu apmaiņā pēc tam, kad Latvijas Televīzijas (LTV) "Sporta studijas" intervijā ar LOK prezidentu Tikmeru atklātībā nāca informācija par viņa bijušo un esošo ģimenes locekļu iesaisti uzņēmumos, kas sniedz pakalpojumus olimpiskajiem centriem. Ar Tikmeru saistīti uzņēmumi bijuši ilggađēji piegādātāji LOK un tās paspārnē esošajiem olimpiskajiem centriem. Dažiem no tiem tas bijis laiks, kad Tikmers bija LOK viceprezidents un ģenerālsekretārs, bet pāris – kad viņš jau kļuvis par LOK prezidentu. Pieci uzņēmumi – SIA "SC Kafe", SIA "Ice Ring", SIA "Plus Fitness", SIA "Express Travel" un SIA "Rumba koģenerācija" –, kuros līdzpašnieces kādā brīdī bijušas vai joprojām ir Tikmera bijuši sieva Gita Ducmane un tagadējā dzīvesbiedre Inese Celmiņa. Trīs uzņēmumos Celmiņa kļuvusi par līdzpašnieci Ducmanes vietā, kad Tikmers no Ducmanes šķīries.

Tikmers noraidījis aizdomas par iespējamu interešu konfliktu un saistībā ar izskanējušo informāciju paziņojis, ka varot saskatīt LBS vēlmi īstenot pret viņu vērstu nomelnošanas kampaņu cīņā par ietekmi LOK.

Ziņas apkopojis
Andris Kļaviņš

PAZIŅOJUMI

LATVIJA. Rīgas Evaņģēliskā draudze, Akas ielā 13. • 28. maijā plkst.13 klātienē un attālināti: Vasarsvētku – Svētā Gara svētku dievkalpojums ar Svēto Vakarēdienu. • 11. jūnijā plkst. 13 klātienē un attālināti: dievkalpojums ar kafijas galdu un svētdienas skolu. • 9. jūlijā plkst. 11 ekumēniskis dievkalpojums saistībā ar Dziesmu un deju svētkiem (Torņakalna baznīcā). • 27. jūlijā plkst. 13 klātienē un attālināti: dievkalpojums ar Svēto Vakarēdienu.

ZVIEDRIJA. Stokholmas latviešu ev.lut. draudze izsludina ĀRKĀRTAS PILNSAPULCI, sakarā ar draudzes priekšnieka vietas vakanci, šā gada 11.jūnijā plkst.10.30, Somu draudzes telpās, Slottsbacken 2c.

Stokholmas latviešu ev.lut.draudzē, Somu baznīcā, Slottsbacken 2b, Gamla stan, 14. jūnijā plkst. 17.30 Komunistiskā genocīda upuru piemiņas dienai veltīts dievkalpojums. Dziedās Stokholmas latviešu koris